

BIELA KNIHA VÝBORU REGIÓNOV O VIACÚROVŇOVOM RIADENÍ

Výbor regiónov otvára proces všeobecných konzultácií, pomocou ktorých chce zozbierať názory rôznych orgánov, združení a zainteresovaných strán. Touto cestou vyzýva spomínaných aktérov, aby mu zaslali svoje pripomienky týkajúce sa optimálneho spôsobu uplatňovania viacúrovňového riadenia v Európe. Pripomienky možno zasielať do 30. novembra 2009 na adresu

**Comité des régions de l'Union européenne
Cellule de Prospective
Bureau VMA 0635
Rue Belliard 101
1040 Bruxelles
BELGIQUE**

alebo elektronickou poštou na adresu governance@cor.europa.eu

80. plenárne zasadnutie

17. a 18. júna 2009

STANOVISKO Z VLASTNEJ INICIATÍVY

Výboru regiónov

**"BIELA KNIHA VÝBORU REGIÓNOV
O VIACÚROVŇOVOM RIADENÍ"**

Biela kniha je odrazom vôle „budovať Európu v partnerstve“ a stanovuje dva veľké strategické ciele: podporovať väčšie zapojenie do európskeho rozhodovacieho procesu a zefektívniť činnosť Spoločenstva. Znižujúci sa záujem občanov o voľby do Európskeho parlamentu v čase, keď sa príslušnosť k Európskej únii väčšinou chápe ako výhoda vzhľadom na výzvy globalizácie, je výzvou, aby sa politická činnosť znovu postavila na zásadách a mechanizmoch viacúrovňovej správy.

VÝBOR REGIÓNOV

- chápe viacúrovňové riadenie ako koordinovanú činnosť Európskej únie, členských štátov a miestnych a regionálnych orgánov, ktorá sa zakladá na partnerstve a ktorej cieľom je navrhovať a uskutočňovať politiku Európskej únie. Vedie k spoločnej zodpovednosti, ktorú znášajú rôzne zainteresované úrovne správy, a opiera sa o všetky zdroje demokratickej legitimity a o reprezentatívnosť rôznych zúčastnených aktérov,
- odporúča, aby každú dôležitú strategickú reformu Spoločenstva sprevádzal **územný akčný plán**, na ktorom sa dohodnú Európska komisia a Výbor regiónov a v ktorom budú uvedené politické mechanizmy, ktoré uľahčia schvaľovanie, realizáciu a hodnotenie uskutočňovaných opatrení a ktorého súčasťou bude aj plán decentralizovanej spolupráce,
- odporúča, aby boli vytvorené **primerané nástroje na podporu participatívnej demokracie**, najmä v rámci Lisabonskej stratégie, sociálnej agendy, Göteborgskej stratégie, a **mechanizmy podobného typu ako „Miestna agenda 21“**, to znamená participatívne a integrované mechanizmy s dlhodobými strategickými plánmi,
- odporúča **rozšíriť využívanie partnerstiev**, rovnako vo vertikálnom smere „medzi územnými samosprávami a vládou štátu a Európskou úniou“, ako aj v horizontálnom smere „medzi územnými samosprávami a občianskou spoločnosťou“, najmä v rámci sociálneho dialógu,
- vyzýva **Komisiu a členské štáty**, aby v spolupráci s regionálnymi a miestnymi orgánmi **prepracovali otvorenú metódu koordinácie tak, aby sa stala inkluzívnejšou** vďaka vytvoreniu **ukazovateľov participatívneho riadenia a územných ukazovateľov**,
- odporúča, aby sa **analýzy územného dosahu vykonávali systematicky**, vďaka tomu, že sa ešte pred prijatím politického rozhodnutia zapoja do tohto procesu rôzni zainteresovaní aktéri v snahe pochopiť, aké hospodárske, sociálne a environmentálne dôsledky budú mať dané legislatívne ako aj nelegislatívne návrhy Spoločenstva pre regióny a mestá,
- sa zaväzuje, že bude predkladať návrhy na podporu **experimentovania na miestnej a regionálnej úrovni** v určitých oblastiach činnosti Európskej únie, ako je stratégia pre rast a zamestnanosť, sociálna agenda, integračná politika, politika na podporu inovácie, kohéznna politika, trvalo udržateľný rozvoj alebo civilná ochrana,
- odporúča, **aby sa vytvorili európske územné dohody**, do ktorých by sa na báze dobrovoľnosti mohli zapojiť príslušné úrovne riadenia s cieľom upraviť realizáciu hlavných cieľov a politických priorít Európskej únie v partnerstve s miestnymi a regionálnymi orgánmi; vyzýva **zainteresované územné samosprávy**, aby sa zapojili do tohto procesu a **prejavili svoj záujem** o túto problematiku v rámci začatej konzultácie o zavedení bielej knihy do praxe

Spravodajcovia

Luc Van den Brande (BE/EIS), poslanec flámskeho parlamentu, predseda Výboru regiónov
Michel Delebarre (FR/SES), starosta mesta Dunkerque, prvý podpredseda Výboru regiónov

OBSAH

1.	Úvod	3
2.	Budovať Európu v partnerstve	5
3.	Podporovať väčšie zapojenie do európskeho rozhodovacieho procesu	9
4.	Zefektívniť činnosť Spoločenstva	18
5.	Zavedenie bielej knihy do praxe a ďalšie kroky	34

„Mnohé z cieľov nemôžeme dosiahnuť samostatne, ale iba spoločne. Európska únia, členské štáty a ich regióny a obce si úlohy rozdeľujú.“¹

1. Úvod

Správa vecí verejných je jedným z hlavných kľúčov k úspešnému zavŕšeniu procesu európskej integrácie. Európa bude silná, jej inštitúcie budú legitímne, politika účinná a občania sa budú cítiť zapojení a zainteresovaní len vtedy, ak bude jej spôsob riadenia zárukou spolupráce medzi rôznymi úrovňami verejnej moci v záujme realizácie programu Spoločenstva a riešenia globálnych problémov.

Toto zistenie pretavili hlavy štátov a predsedovia vlád do Berlínskeho vyhlásenia z 25. marca 2007. Tým, že uznali význam viacúrovňového riadenia, potvrdili predstavu a koncepciu Európy, ktoré Výbor regiónov sformuloval o niekoľko dní skôr vo svojom Rímskom vyhlásení².

Takmer 95 000 územných samospráv v Európskej únii má v súčasnosti dôležité právomoci v kľúčových oblastiach, ako je vzdelávanie, životné prostredie, hospodársky rozvoj, územné plánovanie, doprava, služby verejného záujmu a sociálna politika, a podieľa sa na budovaní európskej demokracie a občianstva³.

Blízkosť k občanovi, ako aj rôznorodosť samosprávy na miestnej a regionálnej úrovni sú skutočným prínosom pre Úniu. Avšak napriek tomu, že v posledných rokoch sme zaznamenali značné zlepšenie, pokiaľ ide o uznanie ich úlohy v procese európskej integrácie, treba v tomto smere vykonať ešte veľa práce na úrovni Spoločenstva, ako aj v členských štátoch. Zmeny budú progresívne, ale teraz sú potrebné skutočné snahy na prekonanie týchto administratívnych kultúr, ktoré stoja v ceste prebiehajúcemu procesu decentralizácie.

Súčasná svetová kríza zdôrazňuje význam dobrej verejnej správy, predovšetkým na európskej úrovni, a potrebu zapojenia regionálnych a miestnych orgánov do navrhovania a praktickej realizácie stratégií Spoločenstva, pretože vykonávajú takmer 70 % legislatívy Spoločenstva, čím získavajú významnú úlohu pri uskutočňovaní plánu hospodárskej obnovy. Okrem toho by sa v kontexte čoraz väčšieho nedostatku verejných financií mohli objaviť pokusy presunúť spoločnú politiku späť na vnútroštátnu

---

1 Vyhlásenie pri príležitosti 50. výročia podpísania Rímskych zmlúv, 25. marca 2007.

2 Vyhlásenie Výboru regiónov pre Európu, DI/CdR 55/2007 fin.

3 Územné samosprávy predstavujú
16 % HDP EÚ-27,
1/3 verejných výdavkov,
2/3 všetkých verejných investícií,
56 % pracovných miest vo verejnom sektore (údaje Dexia – <http://www.dexia.be/fr/particulier/press/pressrelease20090205-localauthorities.htm>).

úroveň a snahy o centralizáciu prostriedkov, hoci globalizácia naopak posilňuje význam viacúrovňového riadenia.

Schopnosť Európskej únie prispôbiť sa novej situácii vo svete závisí totiž predovšetkým od toho, do akej miery sú jej regióny schopné reagovať, konať a vzájomne spolupracovať. Európska únia musí mať preto taký spôsob riadenia, ktorý by zohľadňoval

- postupujúcu globalizáciu a nové rozdelenie sveta na viacero veľmocí, z ktorého vyplývajú úlohy stojace pred Európskou úniou,
- a zároveň pokračovanie procesu európskej integrácie, ktorou sa rušia hranice, zjednocujú trhy a ktorá zblízuje občanov, pričom rešpektuje zvrchovanosť jednotlivých štátov a chráni národnú identitu.

Ak chceme zabezpečiť a rozvinúť európsky model, je nevyhnutné obmedziť dve veľké riziká spojené s globalizáciou:

- riziko uniformizácie našej spoločnosti: treba podporovať rozmanitosť,
- riziko, že sa prehĺbia rozdiely v jednotlivých členských štátoch a medzi nimi: treba brániť solidaritu.

Výbor prichádza so svojou politickou iniciatívou v prechodnom období, keď proces európskej integrácie očakávajú veľké zmeny. Hlavnými bodmi programu Spoločenstva na nasledujúce roky sú voľby do Európskeho parlamentu a zmena zloženia Európskej komisie, prechod na nový inštitucionálny rámec, revízia rozpočtu Európskej únie, ako aj priame a nepriame dôsledky svetovej krízy.

V priebehu nasledujúcich mesiacov bude musieť Európska únia definovať, zrevidovať a upraviť stratégie Spoločenstva v oblasti riešenia veľkých globálnych problémov a vytvoriť nové nástroje, ktoré zabezpečia ich realizáciu. Tento nový cyklus musí viesť k novému spôsobu európskeho riadenia, ktorý sa prejaví takisto v metodológii a obsahu návrhov, ako aj v dosahu činnosti Spoločenstva.

Viacúrovňové riadenie pomáha totiž plniť hlavné politické ciele Európskej únie, ktorými sú Európa občanov, hospodársky rast a sociálny pokrok, trvalo udržateľný rozvoj a úloha Európskej únie vo svete. Viacúrovňové riadenie posilňuje demokratický rozmer Európskej únie a pomáha zvyšovať účinnosť jej postupov. Neuplatňuje sa však vo všetkých oblastiach politiky EÚ, a keď sa uplatňuje, tak zriedkakedy súmerne a jednotne.

Rozhodnutie Výboru regiónov vypracovať bielu knihu a odporúčania, ktoré v nej vyslovuje vychádzajú zo súčasných zmlúv, ale so zreteľom na očakávanie, že vstúpi do platnosti Lisabonská zmluva, ktorá potvrdzuje, že územné samosprávy, a najmä územná súdržnosť, zohrávajú dôležitú úlohu v procese európskej integrácie, a posilňuje mechanizmy viacúrovňového riadenia.

Strategickou prioritou Výboru regiónov vždy bolo zaviesť v Európe skutočné viacúrovňové riadenie, ktoré sa v súčasnosti stalo podmienkou dobrej európskej správy vecí verejných⁴. Biela kniha je vyjadrením tejto priority a výbor v nej navrhuje jasné politické riešenia, ako zlepšiť európske riadenie, a odporúča špecifické mechanizmy a nástroje, ktoré treba využiť vo všetkých etapách európskeho rozhodovacieho procesu. Výbor v bielej knihe predkladá návrhy na možnú činnosť a úvahy, ktoré by mohli v záujme občanov uľahčiť navrhovanie a uplatňovanie politických opatrení Spoločenstva⁵, pričom sa zaväzuje, že ich bude ďalej rozvíjať, a ponúka aj názorné ukážky spoločného riadenia. Biela kniha je zároveň prvým príspevkom Výboru regiónov k práci nezávislej skupiny pre reflexiu, ktorú zriadila Európska rada s cieľom pomôcť Európskej únii v dlhodobejšom horizonte (2020 – 2030) účinnejšie predvídať a riešiť výzvy, pričom za východiskový bod by si mala vziať Berlínske vyhlásenie z 25. marca 2007.

Biela kniha je súčasťou rozhodného politického úsilia „budovať Európu v partnerstve“ a stanovuje dva veľké strategické ciele: podporovať väčšie zapojenie do európskeho rozhodovacieho procesu a zefektívniť činnosť Spoločenstva. Znižujúci sa záujem občanov o voľby do Európskeho parlamentu v čase, keď sa príslušnosť k Európskej únii väčšinou chápe ako výhoda vzhľadom na výzvy globalizácie, je výzvou, aby sa politická činnosť znovu postavila na zásadách a mechanizmoch viacúrovňovej správy.

2. Budovať Európu v partnerstve

To, či je Európska únia schopná vykonávať svoje úlohy a plniť ciele Spoločenstva, závisí od jej inštitucionálneho usporiadania, najmä však od spôsobu jej riadenia. Oprávnenosť, účinnosť a transparentnosť fungovania Spoločenstva sú výsledkom úsilia všetkých aktérov. Možno ich zabezpečiť len vtedy, ak sa **miestne a regionálne orgány stanú skutočnými partnermi** a prestanú byť len sprostredkovateľmi. Partnerstvo je totiž viac než len účasť alebo konzultácia. Partnerstvo sa zakladá na dynamickom prístupe a pripisuje väčšiu zodpovednosť jednotlivým aktérom. Viacúrovňové riadenie teda spočíva v tom, že sa inštitucionálny a partnerský spôsob riadenia vzájomne dopĺňajú a spájajú⁶. Preto treba podporovať a stimulovať vývoj politickej a administratívnej kultúry v Európskej únii v tomto smere. Zdá sa, že európski občania si takúto zmenu želajú.

---

⁴ Vo svojej správe zo 17. septembra 2008 o správe vecí verejných a partnerstve na vnútroštátnej a na regionálnej úrovni a o základe pre projekty v oblasti regionálnej politiky A6- 0356/2008 Európsky parlament „vyzýva Výbor regiónov, aby posilnil svoje aktivity zamerané na rozvoj správy vecí verejných z kvantitatívneho aj kvalitatívneho hľadiska“.

⁵ Do vypracovania tejto bielej knihy sa zapojila prostredníctvom workshopov Výboru regiónov aj akademická obec (www.cor.europa.eu/ateliers) a o predbežnú konzultáciu boli požiadané aj najdôležitejšie európske združenia miestnych a regionálnych samospráv.

⁶ Správa Európskeho parlamentu o správe vecí verejných a partnerstve na vnútroštátnej a na regionálnej úrovni a o základe pre projekty v oblasti regionálnej politiky A6- 0356/2008.

I. Občania a spoločné riadenie: výsledky prieskumu Eurobarometra⁷

- Z osobitnej správy Eurobarometra 307 o úlohe a dosahu regionálnych a miestnych orgánov v Európe, zverejnenej vo februári 2009, vyplýva, že európski občania považujú spoločné riadenie za prirodzenú vec. Výsledky tohto prieskumu, na ktorom sa na jeseň 2008 zúčastnilo 27 000 európskych občanov v 27 členských štátoch, ukázali, že občania sa nazdávajú, že politickí predstavitelia jednotlivých štátov, európski poslanci a regionálni a miestni politickí predstavitelia sú v rovnakej miere schopní hájiť ich záujmy na európskej úrovni. (29 % dôveruje politickým predstaviteľom svojho štátu, 26 % svojim poslancom v Európskom parlamente a 21 % regionálnym a miestnym voleným zástupcom).
- Potvrdili sa očakávania občanov, že Európa bude viac odrážať ich každodennú realitu a že sa bude opierať o činnosť ich regionálnych a miestnych volených zástupcov. 59 % občanov sa nazdáva, že v európskom rozhodovacom procese sa dostatočne neprihliada na miestne a regionálne orgány.
- Prieskum svedčí o tom, že občania sú naklonení demokracii na miestnej a regionálnej úrovni, ako to dokazuje aj dôvera, ktorú majú voči miestnym a regionálnym voleným zástupcom (50 %) v porovnaní s dôverou voči vláde v ich krajine (34 %) a Európskej únii (47 %).
- Tento prieskum Eurobarometra napokon nabáda k tomu, aby boli zavedené decentralizované komunikačné stratégie: 26 % Európanov sa nazdáva, že miestni a regionálni volení zástupcovia môžu najlepšie vysvetliť dosah európskej politiky na ich život (pre 28 % sú to skôr štátni politickí predstavitelia a pre 21 % poslanci Európskeho parlamentu).

Výbor regiónov chápe viacúrovňové riadenie ako koordinovanú činnosť Európskej únie, členských štátov a miestnych a regionálnych orgánov, ktorá sa zakladá na partnerstve a ktorej cieľom je navrhovať a uskutočňovať politiku Európskej únie. Vedie k spoločnej zodpovednosti, ktorú znášajú rôzne zainteresované úrovne správy, a opiera sa o všetky zdroje demokratickej legitimity a o reprezentatívnosť rôznych zúčastnených aktérov. Prostredníctvom integrovaného prístupu podnecuje spoluúčasť rôznych úrovní riadenia pri tvorbe politiky a legislatívy Spoločenstva pomocou rozličných mechanizmov (konzultácie, analýzy územného dosahu atď.)

Viacúrovňové riadenie je dynamický postup, ktorý má horizontálny aj vertikálny rozmer a ktorý nijako nezmenšuje politickú zodpovednosť, ale naopak, ak sú mechanizmy a nástroje vhodne zvolené a správne použité, umožňuje ľahšie sa stotožniť s rozhodnutím a so spoločnou realizáciou. Viacúrovňové riadenie preto predstavuje skôr politický model konania než právny nástroj, a nemožno ho chápať len ako rozdelenie právomocí.

⁷

Eurobarometer: Výbor regiónov: <http://www.cor.europa.eu/ateliers>
a Európska komisia: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_en.htm.

V roku 2001 Európska komisia vo svojej Bielej knihe o európskom riadení⁸ stanovila **päť zásad, ktoré sú základom dobrej správy vecí verejných: otvorenosť, účasť, zodpovednosť, účinnosť a koherentnosť**. Viacúrovňové riadenie je zárukou uplatňovania týchto zásad, rozvíja ich a dopĺňa.

Uskutočňovanie viacúrovňového riadenia sa opiera o **oddržiavanie zásady subsidiarity**, ktorá bráni tomu, aby sa väčšina rozhodnutí robila na jednej úrovni verejnej moci, a zabezpečuje, že politické opatrenia budú navrhované a uplatňované na úrovni, ktorá je najvhodnejšia. **Dodržiavanie zásady subsidiarity a viacúrovňové riadenie sú neoddeliteľné: prvé súvisí s právomocami rôznych úrovní verejnej moci a druhé kladie dôraz na ich vzájomnú súčinnosť**.

Európska únia sa opiera o súbor spoločných hodnôt a základných práv, ktoré vedú k vzniku spoločnej politickej kultúry v Európskej únii. Činnosť Spoločenstva sa inšpiruje a riadi zásadami ako je subsidiarita, proporcionalita, blízkosť k občanom, partnerstvo, zapojenie sa, solidarita a vzájomná lojalnosť. Na týchto zásadách spočíva **európsky model ochrany základných práv, medzi ktoré patrí aj právo na miestnu a regionálnu samosprávu a rešpektovanie rozmanitosti. Ak chceme tento model presadzovať a brániť, spoločná zodpovednosť musí byť rozdelená medzi všetky úrovne verejnej správy**.

Výbor regiónov okrem iného pomáha uskutočňovať memorandum dohody medzi Európskou úniou a Radu Európy s cieľom dospieť k **celoeurópskemu konsenzu v otázke viacúrovňového riadenia**, ktorý by sa zakladal na demokratických hodnotách a zásadách a na súbore základných práv⁹.

Viacúrovňové riadenie nie je len pretavením európskych alebo vnútroštátnych cieľov do činnosti na miestnej a regionálnej úrovni, ale treba ho chápať aj ako **postup, ktorý umožní začleniť ciele regionálnych a miestnych samospráv do stratégií Európskej únie**. Okrem toho viacúrovňové riadenie by malo ďalej posilňovať a formovať právomoci regionálnych a miestnych orgánov a podporovať ich zapojenie do koordinácie európskej politiky, a tak uľahčovať prípravu a uskutočňovanie politiky Spoločenstva.

Predpoklady pre dobré viacúrovňové riadenie spočívajú totiž v samotných členských štátoch. Hoci v Európe prebieha jasný trend decentralizácie, iste, nie všade rovnako, ide však o všeobecnú tendenciu, všetky predpoklady na zavedenie tohto spoločne uskutočňovaného riadenia nie sú ešte splnené. **Zásady a mechanizmy konzultácie, koordinácie, spolupráce a hodnotenia, vyzdvihované na úrovni Spoločenstva, sa musia v prvom rade uplatňovať v členských štátoch.**

Posun základných prvkov európskej spoločnosti od spoločnosti založenej na nerastnom bohatstve k spoločnosti založenej na vedomostiach si vyžaduje aj zmenu v spôsoboch riadenia, ktoré by v budúcnosti malo uprednostňovať horizontálnejší globálny a inkluzívny prístup, ktorý vedie

---

⁸ Biela kniha Európskej komisie, KOM(2001) 428 v konečnom znení.

⁹ Výbor regiónov a Kongres miestnych a regionálnych samospráv Rady Európy spolupracujú s týmto cieľom v rámci dohody o spolupráci.

k vytváraniu cielenejších stratégií Spoločenstva a k zavádzaniu koordinovaných a integrovaných spoločných politických opatrení. **Rozpočet Európskej únie by mal odrážať postupnú integráciu**, v rámci ktorej sa počíta s vypracovaním a financovaním spoločných politík aj s európskymi opatreniami experimentálneho charakteru.

Metóda Spoločenstva musí zostať základným kameňom európskeho riadenia¹⁰. Táto metóda bola totiž doposiaľ zárukou úspechu procesu európskej integrácie, musí však byť možné upraviť ju tak, aby mohla byť i naďalej účinným a transparentným modelom politickej organizácie.

S cieľom zaviesť viacúrovňové riadenie do praxe Výbor regiónov:

sa zaväzuje,

- že bude iniciovať rokovania s cieľom vytvoriť **Chartu viacúrovňového riadenia EÚ**, ktorá by stanovila základné zásady a podmienky a viedla by k spoločnému a jednotnému chápaniu európskeho riadenia rešpektujúceho zásadu subsidiarity, ktorá by pomáhala miestnej a regionálnej správe a procesu decentralizácie v členských štátoch, kandidátskych krajinách a susedných štátoch a ktorá by bola zárukou politickej vôle rešpektovať nezávislosť regionálnych a miestnych orgánov a ich zapojenie sa do európskeho rozhodovacieho procesu,
- že bude podporovať **ochranu základných práv na viacerých úrovniach** a v záujme tohto cieľa spolupracovať s Agentúrou pre základné práva, aby sa mohli propagovať a šíriť najlepšie postupy vytvorené na regionálnej a miestnej úrovni¹¹,
- že sa bude podieľať na diskusii v rámci Spoločenstva a na budúcich rokovaníach a zasadzovať sa za vytvorenie **ambiciózneho rozpočtu Spoločenstva**, v rámci ktorého by boli k dispozícii potrebné prostriedky na to, aby sa mohli čo najskôr nájsť riešenia na globálne problémy a zaviesť integrované a skordinované stratégie, a ktorý by bol základným kameňom a hybnou silou pre vznik zmluvných partnerstiev medzi rôznymi stupňami verejnej správy,

odporúča,

- aby každú dôležitú strategickú reformu Spoločenstva sprevádzal **územný akčný plán**, na ktorom sa dohodnú Európska komisia a Výbor regiónov a v ktorom budú uvedené politické mechanizmy, ktoré uľahčia schvaľovanie, realizáciu a hodnotenie

¹⁰ Európska komisia navrhla vo svojej Bielej knihe o európskom riadení obnovenú metódu Spoločenstva ako metódu pre budúcnosť, ktorá spočíva v tom, že Komisia by mala navrhovať a uskutočňovať opatrenia, Rada a Parlament by mali prijímať rozhodnutia a aktéri na vnútroštátnej a regionálnej úrovni by sa mali zapájať do procesu politiky EÚ. (KOM(2001) 428 v konečnom znení).

¹¹ V správe na tému Charta základných práv skutočnosťou, ktorú pre Výbor regiónov vypracovala univerzita v Birminghame, sa uvádzajú prvé návrhy, ako zvýšiť povedomie občanov, pokiaľ ide o ich práva, a príklady osvedčených postupov, ktoré používajú miestne a regionálne samosprávy (CdR 6623/2008).

uskutočňovaných opatrení a ktorého súčasťou bude aj plán decentralizovanej spolupráce. Toto opatrenie by umožnilo obrátiť naopak v súčasnosti zaužívaný postup, podľa ktorého sa účasť regionálnych a miestnych samospráv príliš často obmedzuje na fázu po navrhnutí zásahu Spoločenstva,

- aby pakty stability a rastu, ktoré uzatvárajú členské štáty, ako aj ich hodnotenie, ktoré robí Európska komisia, plne zohľadňovali kvantitatívny a kvalitatívny aspekt **miestnych a regionálnych financií** a aby zabezpečovali lepšie zapojenie miestnych a regionálnych samospráv do procesu kontroly verejných výdavkov.

3. Podporovať väčšie zapojenie do európskeho rozhodovacieho procesu

Získať podporu občanov pre proces európskej integrácie je skúškou vierohodnosti európskej demokracie. **Zapojenie sa je základ, na ktorom sa buduje európske občianstvo a o ktorý sa opiera európske riadenie.** Má dva hlavné aspekty: zastupiteľskú demokraciu, ktorá je jeho základom a participatívnu demokraciu, ktorá ho dopĺňa. Dobré európske riadenie si totiž vyžaduje, aby volení zástupcovia a aktéri občianskej spoločnosti spolupracovali v záujme spoločného blaha. Regionálne a miestne orgány sú držiteľmi nespornej demokratickej legitímnosti. Zodpovedajú sa priamo občanom, predstavujú prevažnú časť demokratickej legitímnosti v Európskej únii a vykonávajú veľkú časť politických právomocí. Viacúrovňové riadenie musí preto vďaka vhodným mechanizmom zabezpečiť, že rôzne úrovne verejnej moci v Európe budú uznané európskymi inštitúciami, a zároveň organizovať politickú spoluprácu a stimulovať európsku verejnú sféru.

Upevniť inštitucionálne zastúpenie

Inštitucionálne zastúpenie miestnych a regionálnych orgánov, ukotvené Maastrichtskou zmluvou, **sa v priebehu postupných inštitucionálnych reforiem upevnilo.** Vstúpenie Lisabonskej zmluvy do platnosti by bolo rozhodujúcou etapou na ceste k inštitucionálnemu uznaniu významu viacúrovňového riadenia pre fungovanie Európskej únie. V tomto ohľade treba podporovať posilnenie zastúpenia a vplyvu miestnych a regionálnych orgánov v rozhodovacom procese Spoločenstva, a to v rámci Výboru regiónov, ako aj prostredníctvom aktivít Rady Európskej únie. Zmluvy totiž od roku 1994 umožňujú regiónom zúčastňovať sa na aktivitách Rady Európskej únie, v súlade s ústavnými štruktúrami jednotlivých štátov. Táto priama účasť dáva zástupcom zainteresovaných regiónov možnosť stať sa členmi delegácií členských štátov, oprávňuje ich viesť národnú delegáciu a prípadne ujať sa predsedníctva Rady.

S cieľom zaviesť viacúrovňové riadenie do praxe Výbor regiónov:

sa zaväzuje,

- že sa v súlade so svojím Vyhlásením o poslaní bude usilovať upevniť svoj **štatút politického zhromaždenia**, zvýšiť svoje zapojenie do rozhodovacieho procesu už pri navrhovaní európskych stratégií a legislatívy Spoločenstva, posilniť monitorovanie uplatňovania zásady subsidiarity v súlade s Lisabonskou zmluvou a jej ustanoveniami,

vo väčšej miere uskutočňovať hodnotenia územného dosahu opatrení Spoločenstva a pôsobiť ako pomocník pri uplatňovaní participatívnej demokracie v Európe,

- že bude s týmto cieľom rozvíjať **svoje medziinštitucionálne vzťahy** s Európskou komisiou (so zreteľom na budúcu revíziu vzájomnej dohody o spolupráci), s Európskym parlamentom (v súvislosti s politickým programom na nasledujúce legislatívne obdobie) a napokon aj s Radou Európskej únie (v snahe zblížiť medzivládnu dynamiku s politickou činnosťou regionálnych a miestnych volených zástupcov v záujme vypracúvania a uskutočňovania európskych rozhodnutí),
- že bude ďalej vyvíjať úsilie o **nadväzovanie vzťahov s národnými parlamentnými zhromaždeniami** a regionálnymi zhromaždeniami s legislatívnymi právomocami, najmä v rámci procesu monitorovania subsidiarity,

žiada členské štáty,

- aby sa pravidelne zúčastňovali na formálnych i neformálnych zasadnutiach Rady zameraných na politické opatrenia Spoločenstva, ktoré spadajú do oblastí jeho povinných konzultácií alebo ktoré sa osobitne týkajú regionálnych a miestnych orgánov a ich právomocí,
- o zabezpečenie **prístupu k dokumentom Rady**, ako majú ostatné európske inštitúcie, ktoré sa podieľajú na príprave legislatívy Spoločenstva,

vyzýva členské štáty,

- aby v prípade, že neexistuje možnosť formálneho zastúpenia v Rade alebo jej prípravných komisiách, zaviedli **interné postupy konzultácie a koordinácie s regionálnymi a miestnymi orgánmi a zabezpečili, aby mali elektronický prístup k systému členského štátu slúžiacemu na monitorovanie návrhov pripravovaných právnych aktov EÚ**, s cieľom využiť ich skúsenosti pri príprave vnútroštátneho postoja, ako aj dať všetkým možnosť podieľať sa na kontrole subsidiarity,
- aby posilnili a doplnili existujúce mechanizmy uplatňované pri príprave vnútroštátneho postoja a pri formálnom zastúpení v Rade tak, že sa bude plne zohľadňovať rozdelenie právomocí stanovené v ich príslušnom ústavnom poriadku.

Organizovať politickú spoluprácu

Viacúrovňové riadenie si v záujme dosiahnutia spoločných cieľov vyžaduje vzájomnú lojalnosť všetkých úrovní verejnej moci a tiež lojalnosť v rámci inštitúcií. Inštitucionálny rámec je nesmierne dôležitý, avšak na zabezpečenie dobrej správy vecí verejných nestačí. Dobrá spolupráca medzi jednotlivými úrovňami politickej moci a inštitúciami je však nevyhnutná. **Mala by to byť spolupráca založená na dôvere, a nie na konfrontácii rôznych politických a demokratických legitímít.**

Európsku demokraciu by posilnila inkluzívnejšia a pružnejšia spolupráca medzi inštitúciami a intenzívnejšia politická spolupráca medzi jednotlivými úrovňami verejnej moci. Európske politické strany sú tiež obzvlášť dôležitým prvkom pri posilňovaní európskej politickej sféry, čím pomáhajú pri rozvoji **politickej kultúry viacúrovňového riadenia**.

Vzhľadom na politickú povahu Výboru regiónov a Európskeho parlamentu je logické, aby úzko spolupracovali v záujme posilnenia **demokratickej legitimity procesu európskej integrácie**, a to v rámci európskych politických kruhov a skupín, ale tiež v rámci jednotlivých svojich rozhodovacích orgánov¹².

Medziparlamentná spolupráca postupne dokazuje, že je dôležitou súčasťou demokratickej legitimity a procesu vypracúvania európskej legislatívy. Viacúrovňové riadenie je postup, pomocou ktorého sa všetky miestne a regionálne orgány môžu lepšie zapojiť do tohto procesu. Hlavné regionálne parlamenty a regionálne zhromaždenia s legislatívnou právomocou budú vďaka systému včasného varovania, s ktorým sa počíta v Lisabonskej zmluve, schopné zúčastňovať sa na hodnotení uplatňovania zásady subsidiarity.

Návrh Lisabonskej zmluvy sa vzťahuje na všetky členské štáty, ale môže sa uplatňovať rôznym spôsobom. Výbor regiónov preto odporúča členským štátom, ktorých národný parlament nemá komoru zastupujúcu územné samosprávy, aby počítali s možnosťou zapojenia týchto samospráv do procesu monitorovania uplatňovania zásady subsidiarity.

S cieľom zaviesť viacúrovňové riadenie do praxe Výbor regiónov:

sa zaväzuje,

- že bude posilňovať **politickú a inštitucionálnu spoluprácu s Európskym parlamentom**, aby sa pri navrhovaní a realizácii činnosti Spoločenstva lepšie prihliadalo na starosti občanov,
- že bude podporovať pilotnú iniciatívu **Erasmus pre miestnych a regionálnych volených zástupcov** a spolupracovať v tejto súvislosti s Európskym parlamentom, Radou a Európskou komisiou, pokiaľ ide o vytvorenie koncepcie a praktickú realizáciu tohto projektu, a podporovať zavádzanie programov v oblasti vzdelávania a výmeny skúseností a osvedčených postupov, ktoré by boli určené miestnym a regionálnym voleným zástupcom,

12

Vo svojom stanovisku o o novej úlohe a právomociach Parlamentu pri uplatňovaní Lisabonskej zmluvy Výbor EP pre regionálny rozvoj zdôrazňuje význam svojich vzťahov s Výborom regiónov (EP 404 556 – 30. 5. 2008).

VYZÝVA,

- **miestne a regionálne zastupiteľské orgány**, aby usporadúvali osobitné zasadnutia venované európskej integrácii a európskej politike a aby do svojich diskusií zapojili aj zástupcov rôznych európskych inštitúcií, ktorých sa spoločné riadenie týka.

Dohovor starostov je príkladom aktívneho zapojenia miest a regiónov do realizácie strategických cieľov Európskej únie a mala by sa rozšíriť na ďalšie oblasti, ako je zamestnanosť, integračná politika alebo vylúčenie zo spoločnosti.

II. Dohovor starostov: angažovať sa a spolupracovať v záujme boja proti klimatickým zmenám

- Dohovor starostov je politická iniciatíva, ktorej cieľom je združiť starostov európskych miest v boji za spoločný cieľ znížiť do roku 2020 emisie CO₂: znížiť emisie skleníkových plynov o 20 %, zlepšiť o 20 % energetickú účinnosť a v rámci spotreby energie používať 20 % energie z obnoviteľných zdrojov.
- Mestá a regióny sú zodpovedné za viac ako polovicu skleníkových plynov, ktoré vznikajú v dôsledku ľudskej činnosti spojenej s využívaním energie. Bolo teda prvoradé vytvoriť vhodný rámec, ako dať mestám, regiónom a členským štátom zodpovednosť v boji proti klimatickým zmenám.
- Podpísaním tohto dohovoru sa starostovia dobrovoľne zaväzujú, že budú vo svojich obciach uskutočňovať Akčný plán pre trvalo udržateľnú energiu. Dohovor umožňuje podeliť sa o prvé skúsenosti, uľahčuje výmenu osvedčených postupov a pomáha zvyšovať povedomie občanov a miestnych socio-ekonomických aktérov, pokiaľ ide o trvalo udržateľné využívanie energie.
- Výbor regiónov vyvíja spolu s Európskou komisiou veľké úsilie na to, aby sa táto iniciatíva rozvinula, a navrhuje zapojiť do nej aj regionálne orgány. Je totiž nevyhnutné, aby sa akčné plány miest stali súčasťou rámca regionálnych a národných akčných plánov.
- Aby mal Dohovor starostov väčšiu účinnosť, je tiež nevyhnutné, aby politická angažovanosť v teréne vyústila do konkrétnych odpovedí z hľadiska európskej politiky a finančných prostriedkov: pôžičky od Európskej investičnej banky by mali byť ľahko dostupné pre miestne a regionálne samosprávy, ktoré chcú investovať do programov zameraných na energetickú účinnosť a na propagáciu využívania obnoviteľných zdrojov energie.

PS: V marci 2009 podpísalo tento dohovor takmer 470 európskych miest a mnoho ďalších potvrdilo, že to majú tiež v úmysle.

Regionálne a miestne orgány sa postupne stali neodmysliteľnými aktérmi z hľadiska vonkajšej politiky Európskej únie a stratégie rozširovania. Medzinárodné vzťahy regionálnych a miestnych orgánov sa vyvíjali na základe ich skúseností, pričom nevznikli žiadne ďalšie špecifické mechanizmy na úrovni Spoločenstva, a preto ich možno v súčasnosti považovať za **aktérov globalizácie**.

Územné samosprávy prínos svojho zapojenia do procesu rozširovania dokázali pri predchádzajúcich rozšíreniach EÚ, a preto by sa na túto skutočnosť malo prihliadať aj pri uskutočňovaní súčasnej stratégie, aby sa **mohlo napredovať smerom k vytvoreniu trvalej demokracie na miestnej a regionálnej úrovni**^{13 14}.

Presvedčivé príklady fungovania viacúrovňového riadenia nájdeme aj v **regionálnom aspekte európskej susedskej politiky** (Stredomorie, Východné partnerstvo, čiernomorská synergia, severná dimenzia), ako aj v oblasti širšej európskej susedskej politiky (zahŕňajúcej najvzdialenejšie regióny), ktorý by sa mal opierať o účinnú spoluprácu na regionálnej a miestnej úrovni. Európsko-stredomorské zhromaždenie regionálnych a miestnych samospráv (ARLEM), zapojené do riadenia Únie pre Stredozemie, Zhromaždenie regionálnych a miestnych samospráv východnej Európy a južného Kaukazu pre Východné partnerstvo, ktoré navrhla Európska komisia, alebo stále fórum severnej dimenzie, ktoré spomenul Výbor regiónov, by tak mali dať susedskej politike operačnú a integrovanú dynamiku.

III. Regionálne a miestne orgány ako partneri Únie pre Stredozemie

- Výbor regiónov sa v snahe dať obnovenému európsko-stredomorskému partnerstvu územný rozmer a zabezpečiť, že bude mať regionálne a miestne politické zastúpenie, rozhodol vytvoriť Európsko-stredomorské zhromaždenie regionálnych a miestnych samospráv (ARLEM).
- Hlavy štátov a predsedovia vlád krajín európsko-stredomorskej oblasti, ktorí sa zišli 13. júla 2008 v Paríži, súhlasili s touto politickou iniciatívou Výboru regiónov. ARLEM by mal tomuto partnerstvu dodať regionálny a miestny rozmer a tak zabezpečiť, že regionálne a miestne samosprávy budú v ňom primerane zastúpené a že sa budú aktívne podieľať na jeho riadení. Umožňuje územným samosprávam dosiahnuť konkrétne výsledky a urobiť z tohto partnerstva hmatateľnú skutočnosť pre občanov.
- ARLEM tvoria zástupcovia regionálnych a miestnych samospráv z EÚ a jej partnerských krajín v oblasti Stredomorja, ktorí sú zastúpení v rovnakom počte. Zhromaždenie chce byť uznané ako konzultačné zhromaždenie v rámci nového spôsobu riadenia Únie pre Stredozemie. Bude sa zaoberať aj účasťou územných samospráv na konkrétnych projektoch v mnohých oblastiach, ako napríklad rozvoj podnikov, životné prostredie, energetika, doprava, vzdelávanie, kultúra, migrácia, zdravotníctvo, decentralizovaná spolupráca. ARLEM podporuje výmenu osvedčených postupov, a tak nabáda k územnej spolupráci a ponúka nové možnosti pre dialóg.

¹³ Stanovisko Výboru regiónov na tému „Prínos zapojenia miestnych a regionálnych samospráv do procesu rozširovania“ (CdR 93/2008 fin).

¹⁴ Únia miest a miestnych samospráv (CGLU) pravidelne zverejňuje správy o decentralizácii a miestnej demokracii vo svete.

Okrem toho tradičná multilateralita, pre ktorú je príznačná spolupráca medzi vládami jednotlivých štátov a Organizáciou spojených národov sa mení a obohacuje o systematickú spoluprácu s miestnymi a regionálnymi orgánmi. Vzhľadom na toto zistenie bola v rámci programu OSN pre rozvoj vytvorená platforma pre inovačné partnerstvá¹⁵.

Viacúrovňové riadenie zaujíma k rozvojovým stratégiám územný prístup, teda už nie sektorový, v záujme dosiahnutia rozvojových cieľov tisícročia, na rozdiel od príliš centralistického, sektorového a vertikálneho prístupu, ktorý pri poskytovaní rozvojovej pomoci priveľmi dlho prevládal¹⁶. Ďalšou hybnou silou politickej spolupráce v rámci vonkajšej činnosti Európskej únie je diplomacia miest, ktorá by sa nemala zanedbávať, pretože pomáha prekonávať veľké diplomatické a politické prekážky.

Družobné partnerstvá a programy spolupráce pohraničných regiónov sa stali dôležitým nástrojom v prístupovom a predvstupovom procese a tiež v rámci susedskej politiky. V kontexte globalizácie zabezpečujú zachovanie hodnôt európskej integrácie vďaka tomu, že vytvárajú nové formy solidarity¹⁷.

Medzinárodné a európske inštitúcie v posledných rokoch uznali prínos miestnej a regionálnej verejnej správy a decentralizovanej spolupráce, a tak potvrdili **úlohu regionálnych a miestnych orgánov v rámci globálneho riadenia**¹⁸.

S cieľom zaviesť viacúrovňové riadenie do praxe Výbor regiónov:

sa zaväzuje,

- že vyhodnotí **skúsenosti, ktoré územné samosprávy získali pri predchádzajúcich rozšíreniach** EÚ, pričom bude vychádzať aj z činnosti svojich pracovných skupín pre západný Balkán, Turecko a Chorvátsko, ako aj z činnosti zmiešaného poradného výboru pre bývalú juhoslovanskú republiku Macedónsko,
- že rozvinie **politický a akčný potenciál miestnych a regionálnych zhromaždení** v záujme podpory európskej susedskej politiky; v tejto súvislosti vyzdvihuje význam medziinštitucionálnej spolupráce a koordinácie s existujúcimi mechanizmami,
- že bude v spolupráci s Európskou komisiou viesť **burzu decentralizovanej spolupráce** v podobe internetového portálu, ktorý európskym územným samosprávam činným

15 ART GOLD je iniciatíva v oblasti medzinárodnej spolupráce, ktorá spája programy a aktivity rôznych agentúr OSN (PNUD, UNESCO, UNIFEM, FENU, OMS, UNORS a iné) v záujme vytvorenia novej multilaterality.

16 Globálne fórum združení regiónov (FOGAR) a FAO podpísali *memorandum of understanding*.

17 Rada európskych obcí a regiónov (CEMR) zriadila internetový portál, ktorého cieľom je podporovať vznik partnerstiev: <http://www.twinning.org>.

18 Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Miestne orgány: aktéri v oblasti rozvoja (SEC(2008)2570).

v oblasti rozvojovej spolupráce virtuálnou cestou umožní vymieňať si informácie, a tak pomôže lepšie zosúladiť projekty európskych územných samospráv a rozvojových krajín¹⁹,

- že ako orgán Európskej únie kompetentný v oblasti rozvoja miestnej a regionálnej demokracie posilní svoje inštitucionálne postavenie v rámci vonkajšej politiky Európskej únie prostredníctvom svojich **misíí zameraných na monitorovanie volieb v Európe a tretích krajinách**, ako aj spoluprácu s Európskou komisiou a s Kongresom miestnych a regionálnych samospráv Rady Európy v tejto súvislosti,

žiada Európsku komisiu,

- aby uvažovala o prijatí **dobrovoľnej politickej charty o zapojení miestnych a regionálnych samospráv do procesu rozširovania**, ktorá by sa mohla stať spoločným základom pre vytvorenie nástroja predvstupovej pomoci pre potreby územných samospráv, a posilnenie cezhraničnej spolupráce a inštitucionálnej a administratívnej kapacity regionálnych a miestnych štruktúr kandidátskych a potenciálnych kandidátskych krajín. Stanovisko Výboru regiónov na tému „Prínos zapojenia miestnych a regionálnych samospráv do procesu rozširovania“ (CdR 93/2008 fin).²⁰

Stimulovať participatívnu demokraciu

Riadenie sa čoraz viac uskutočňuje prostredníctvom sietí a uprednostňuje horizontálnu spoluprácu. Tento vývoj predstavuje vhodný moment na to, aby sa zohľadnila činnosť mnohých sietí, ktoré pôsobia na miestnej a regionálnej úrovni v Európe a vo svete. Pokiaľ ide o tieto mienkotvorné subjekty, Výboru regiónov prislúcha úloha spojiť ich s procesom európskej integrácie, aby mohli prispieť k úspechu spoločnej politiky a k tomu, aby sa s ňou stotožnili občania.

IV. Open Days: európsky týždeň regiónov a miest

- Výbor regiónov a riaditeľstvo REGIO Európskej komisie organizujú každoročne v Bruseli „Dni európskych regiónov a miest“. Toto podujatie, ktoré sa koná v rámci medziinštitucionálneho partnerstva rozšíreného o predsedníctvo Rady EÚ a Európsky parlament, priláka viac než 7 000 účastníkov a takmer 250 partnerov. Oficiálnymi partnermi podujatia Open Days sú na jednej strane regióny a ich zastúpenia v Bruseli a na druhej strane mnohí miestni partneri, ako napr. miestne združenia a výskumné zariadenia. Títo partneri sú hlavnými organizátormi mnohých seminárov, workshopov a významnej časti rámcového programu podujatia Open Days.

¹⁹ Návrh stanoviska Výboru regiónov na tému „Miestne orgány: aktéri v oblasti rozvoja“ (CdR 312/2008 fin).

²⁰ Stanovisko Výboru regiónov na tému „Prínos zapojenia miestnych a regionálnych samospráv do procesu rozširovania“ (CdR 93/2008 fin).

- Na podujatiach, seminároch, workshopoch, aktivitách určených médiám a výstavách, ktorých ústredná téma sa spája s programom Spoločenstva a európskymi prioritami regionálnych a miestnych orgánov, sa zídu európski politici, či už na úrovni štátov, regiónov alebo miest, ale aj odborníci a zástupcovia rôznych sociálno-hospodárskych kruhov, odborových zväzov, finančných inštitúcií a občianskej spoločnosti.
- Podujatie v Bruseli sprevádzajú rôzne akcie v partnerských regiónoch a mestách, ktoré tak uľahčujú výmenu skúseností, vzájomné prepojenie sietí a konfrontáciu nápadov a odborných znalostí²¹.

Siete, organizácie a združenia územných samospráv pomáhajú zmobilizovať regionálne a miestne orgány v procese európskej integrácie a zapojiť ich do operačných mechanizmov územnej spolupráce²². Vďaka spolupráci, ktorá bola od vzniku Výboru regiónov nadviazaná s najdôležitejšími európskymi a národnými združeniami miestnych a regionálnych samospráv, a niektorým tematickým sieťam, sa inštitucionálna úloha výboru a úloha týchto organizácií vzájomne dopĺňajú. Pri rozvoji ďalšej činnosti a podpore cieľov a opatrení stanovených v bielej knihe sa bude Výbor regiónov usilovať o partnerstvo s európskymi združeniami miestnych a regionálnych samospráv.

Viacúrovňové riadenie má takisto veľký význam aj pri presadzovaní aktívneho občianstva a je zárukou decentralizovanej komunikačnej politiky, ktorá viac odráža konkrétne a bezprostredné očakávania občanov, pričom pomáha postupne preklenúť medzery v komunikácii s inštitúciami a zodpovednými politickými činiteľmi.

Cieľom decentralizovanej komunikácie o Európe je najmä podporovať začlenenie európskeho rozmeru do politiky na miestnej a regionálnej úrovni, uľahčiť spoluprácu s miestnymi a regionálnymi médiami a využívanie inovačných komunikačných technológií na miestnej a regionálnej úrovni, a najmä možností, ktoré ponúka Web 2.0. Takáto komunikácia takisto podnecuje organizovanie politických diskusií a verejných schôdzí o Európe na miestnej a regionálnej úrovni, a tak pomáha presadzovať aktívne občianstvo, pretože nabáda občanov, aby sa podieľali na európskom dianí.

S cieľom zaviesť viacúrovňové riadenie do praxe Výbor regiónov:

sa zaväzuje,

- že bude intenzívne rozvíjať spoluprácu so **sieťami na miestnej a regionálnej úrovni**, ktoré v európskej spoločnosti podporujú vzájomnú interakciu a prepojenosť medzi politickou, hospodárskou, asociatívnou a kultúrnou sférou, a informovať o najlepších spôsoboch zapojenia na miestnej a regionálnej úrovni,

²¹ http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/od2009/index.cfm

²² - Združenie európskych regiónov (AER) vytvorilo program medziregionálnej spolupráce, ktorého cieľom je vytvoriť európske povedomie, presadzovať Európu regiónov a nabádať podniky v regiónoch, aby prijímali stážistov.
- Európske združenie volených zástupcov z horských oblastí (AEM) rozvíja projekt medziregionálnej spolupráce horských regiónov v rámci programu INTERREG.
- Združenie európskych pohraničných regiónov (AEBR) vytvorilo sieť pohraničných regiónov zameranú na výmenu osvedčených postupov s cieľom vypracovať konkrétne návrhy, ktoré môžu byť zrealizované v rámci programov Spoločenstva.

- že sa bude podieľať na rozvíjaní **skutočnej decentralizovanej komunikačnej politiky**, ktorej význam, potvrdilo aj spoločné vyhlásenie Európskeho parlamentu, Európskej komisie a Rady, nazvané „Komunikovanie o Európe v partnerstve“²³, ktoré spočíva na politickom záväzku inštitucionálnych aktérov, že budú v európskych regiónoch a mestách nepretržite rozvíjať diskusiu o Európe a informovať o rozhodnutiach, ktoré boli prijaté na úrovni Spoločenstva,
- že vypracuje **akčný plán**, v ktorom budú komunikačné nástroje rozdelené podľa stanovených cieľov a politických oblastí, aby komunikovanie o stratégii a politike Spoločenstva a ich pretlmočenie pre občanov na miestnej a regionálnej úrovni boli vo vzájomnom súlade, a predloží náležité odporúčania medziinštitucionálnej informačnej skupine²⁴,
- že navrhne metódy a nástroje, ktoré treba začať používať na miestnej a regionálnej úrovni, aby sa zmiernil deficit v komunikácii, a bude **podporovať väčšiu informovanosť** o vplyve politiky Európskej únie na bežný život občanov **prostredníctvom miestnych a regionálnych médií**, a zvýši svoj potenciál, pokiaľ ide o **komunikáciu, informovanie a mediáciu o Európe** využívaním nových komunikačných nástrojov a najmä pomocou Web 2.0,

odporúča.

- aby boli vytvorené **primerané nástroje na podporu participatívnej demokracie**, najmä v rámci Lisabonskej stratégie, sociálnej agendy, Göteborgskej stratégie, a **mechanizmy podobného typu ako „Miestna agenda 21“**, to znamená participatívne a integrované mechanizmy s dlhodobými strategickými plánmi²⁵,
- aby bol preskúmaný rozsah spolupráce, ktorá by sa po tom, ako Lisabonská zmluva vstúpi do platnosti, mohla rozvinúť medzi samotným výborom, miestnymi a regionálnymi orgánmi a ostatnými inštitúciami EÚ s cieľom vytvoriť nástroj európskej občianskej iniciatívy a uplatniť jeho potenciál na podporu skutočnej európskej politickej diskusie, a tým zvýšiť legitimitu systému viacúrovňového riadenia EÚ,
- **aby sa podporovala európska občianska výchova**, pričom by sa využili právomoci regionálnych a miestnych orgánov,

23 Komunikovanie o Európe v partnerstve: Rozhodnutie Európskeho parlamentu z 9. októbra 2008 a spoločné vyhlásenie Európskeho parlamentu, Európskej komisie a Rady (P6_TA(2008)0463).

24 Výbor regiónov navrhuje už teraz komunikačnú príručku pre členov Výboru regiónov a miestne a regionálne orgány s cieľom vysvetliť politiku Európskej únie občanom (CdR 234/2008 fin).

25 Vďaka iniciatíve, ktorá sa začala rozvíjať v roku 2002 v Johannesburgu na Svetovom summite o trvalo udržateľnom rozvoji, sa Konferencia okrajových prímorských regiónov (CRPM) a Svetové fórum združení regiónov (FOGAR) stali aktívnymi členmi siete regionálnych samospráv pre trvalo udržateľný rozvoj (nrg4SD).

žiada Európsku komisiu,

- aby pri vyhodnocovaní názorov európskych občanov (**Eurobarometer**) zohľadnila nové parametre, ktoré svedčia o skutočnom zapojení miestnych a regionálnych orgánov do fungovania Európskej únie a uskutočňovania stratégií a politiky Spoločenstva,

vyzýva

- členské štáty, aby zaviedli **inkluzívnejšiu elektronickú štátnu správu (e-government)** pre regióny a mestá, a regióny a mestá, aby prostredníctvom svojej komunikačnej politiky a systému elektronickej správy upozorňovali na činnosť Európskej únie a na jej význam pre občanov,
- inštitúcie Spoločenstva, aby vypracovali spoločnú komunikačnú stratégiu typu Web 2.0 a využívali nové internetové stránky, ktoré umožňujú nadväzovať spoločenské kontakty, ako YouTube//EU Tube.

4. Zefektívniť činnosť Spoločenstva

Cieľom viacúrovňového riadenia je posilniť činnosť Spoločenstva v oblastiach, ktoré sú v centre záujmu európskych občanov. V takom integrovanom priestore ako je Európska únia má akékoľvek opatrenie Spoločenstva skutočne priamy dosah na jednotlivé oblasti a na občanov. Je teda nevyhnutné, aby územný dosah politiky Spoločenstva zodpovedal jej cieľom. Odporúčania uvedené v bielej knihe majú preto za cieľ lepšie prispôsobiť zámery Spoločenstva konkrétnej a rozmanitej realite, ktorá panuje v správe a plánovaní a s ktorou sa miestni a regionálni volení zástupcovia stretávajú pri uplatňovaní politiky Spoločenstva v najdôležitejších oblastiach.

Výber vhodných nástrojov je prvým krokom k tomu, aby sa zabezpečila účinnosť metódy Spoločenstva a aby sa zmenila štandardná podoba európskej verejnej správy, a to tak, že bude prikladať väčší význam diferenciacii a špecializácii. Tým, že sa tieto nástroje budú využívať na rôznych úrovniach verejnej správy, sa zabezpečí koherentnosť činnosti Spoločenstva. Aby sme zamedzili negatívnym účinkom centralizovaného rozhodovania, rozptýleného konania a chabým výsledkom, je nevyhnutné rozvinúť konzultácie, experimentovanie, analýzy územného dosahu, otvorenú metódu koordinácie, právne nástroje umožňujúce uzatvárať zmluvy, ako napríklad územné dohody alebo európske zoskupenie územnej spolupráce. Tieto mechanizmy a nástroje predstavujú nové spôsoby, ako dosiahnuť strategické ciele Európskej únie.

Pripravovať a uskutočňovať politiku Spoločenstva v partnerstve

Tento pružný spôsob riadenia možno úspešne a pomocou premenlivých nástrojov prispôsobiť politike Spoločenstva v rôznych oblastiach v závislosti od ich charakteristických znakov. Kohézna politika sa považuje za jeden z osvedčených postupov viacúrovňového riadenia a politika v oblasti životného prostredia bola laboratóriom pre niektoré mechanizmy a postupy.

V. Európska kohézna politika: hybná sila politiky Spoločenstva

- Kohézna politika už dvadsať rokov nepretržite dokazuje, že je prínosom, a vďaka rozvíjaniu konkrétnych projektov sa pre občana stala názorným príkladom európskej solidarity. Od svojho zrodu prešla vývojom: bola vytvorená, aby sprevádzala odštartovanie jednotného trhu a zabezpečovala rozvoj najslabších regiónov, neskôr pomohla zmierniť sociálno-hospodárske rozdiely, ktoré vznikli v dôsledku postupného rozširovania EÚ a stala sa dôležitým nástrojom na podporu stratégie pre rast a zamestnanosť vo všetkých regiónoch Európskej únie. Nedávno sa stala jedným z prostriedkov na podporu plánu hospodárskej obnovy Európy.
- Európska kohézna politika, ktorá v súčasnosti predstavuje tretinu rozpočtu Spoločenstva, disponuje skutočnou hybnou silou z hľadiska finančných prostriedkov a využíva medziinštitucionálne partnerstvo, ktoré posilňujú partnerstvá medzi verejným a súkromným sektorom a finančné nástroje Európskej investičnej banky. Pákový efekt európskej kohéznej politiky sa prejavuje aj v jej schopnosti podporovať na európskej úrovni súčinnosť medzi miestnymi, regionálnymi a vnútroštátnymi strategickými prioritami v oblasti rozvoja.
- Ďalší dôležitý aspekt pákového efektu spojeného s využívaním štrukturálnych fondov sa týka posilnenia inštitucionálnych kapacít orgánov verejnej správy. Stimulovaním ich riadiacich kapacít a harmonizáciou ich postupov v európskom meradle kohézna politika pomohla pri realizácii opatrení Spoločenstva v praxi. A napokon, vďaka pozitívnym účinkom partnerstva a spolupráce medzi verejnými inštitúciami a aktérmi občianskej spoločnosti kohézna politika umožnila nájsť globálne riešenia v rôznorodých situáciách v Európskej únii.
- Na to, aby sa dala definovať širšia koncepcia územnej súdržnosti zohľadňujúca nové výzvy, ktorým čelia miestne a regionálne orgány (globalizácia, klimatické zmeny, energetická bezpečnosť, prisťahovalectvo atď.), je potrebné, aby sa konkrétne ciele, na ktoré sa využívajú európske fondy, definovali pružným spôsobom, v závislosti od špecifik jednotlivých území a podľa samotnej stratégie konkurencieschopnosti a udržateľnosti.

Okrem toho v oblastiach politiky, na ktoré sa vyslovene nevzťahujú právomoci Európskej únie, ale na ktoré má politika Spoločenstva určitý vplyv, napríklad politika bývania, ako aj rozsiahle oblasti služieb verejného záujmu, je viacúrovňové riadenie pomôckou, ktorá umožňuje pochopiť prepojenosť týchto oblastí a prekonať príliš strnulé chápanie rozdelenia právomocí, v záujme dosiahnutia spoločných cieľov pri zachovaní ústavnej a administratívnej rôznorodosti jednotlivých členských štátov.

S cieľom zaviesť viacúrovňové riadenie do praxe Výbor regiónov:

sa zaväzuje,

- že **naplánuje a rozbehne** v členských štátoch **iniciatívy zamerané na šírenie osvedčených postupov v oblasti partnerstiev**, ktoré súvisia s definovaním miestnych,

regionálnych, národných a nadnárodných priorít, a že bude podporovať všetky iniciatívy, ktoré začali rozvíjať členské štáty, Európsky parlament a Európska komisia v záujme vytvárania partnerstiev s regionálnymi a miestnymi samosprávami, a to nielen počas realizácie opatrení, ale aj, a predovšetkým, pri ich vypracúvaní,

- **že navrhne medziinštitucionálne mechanizmy, ktoré posilnia politický a strategický charakter hodnotenia európskej kohéznej politiky**, skonsolidovaním správ vypracovaných v jednotlivých štátoch a regiónoch v európskom rámci analýzy a plánovania,

odporúča

- **rozšíriť využívanie partnerstiev**, rovnako vo vertikálnom smere „medzi územnými samosprávami a vládou štátu a Európskou Úniou“, ako aj v horizontálnom smere „medzi územnými samosprávami a občianskou spoločnosťou“, najmä v rámci sociálneho dialógu; zaručujúc zapojenie občanov prostredníctvom orgánov vytvorených na tento účel príslušnými verejnými správami, obzvlášť tými, ktoré sú vzhľadom na svoju geografickú blízkosť a v duchu zásady subsidiarity najbližšie k občanom. Vďaka tomuto zapojeniu budú môcť jednotlivé sociálne skupiny prezentovať svoje hodnotenia, stanoviská a návrhy k rôznym aspektom verejných iniciatív Spoločenstva,
- **zjednodušiť a zracionalizovať administratívne postupy**, aby sa vytvoril právny, administratívny a finančný rámec, ktorý by podporoval inovačnú činnosť, navrhnúť nové nástroje na podporu regionálnej inovácie a stimulovať špecifické formy financovania (rizikový kapitál, *business angels*, mikroúvery atď.),
- **posilniť administratívne kapacity územných samospráv** s cieľom zabezpečiť zodpovedné riadenie projektov a zintenzívniť výmenu osvedčených postupov v oblasti miestnej a regionálnej verejnej správy v Európskej únii,

žiada Európsku komisiu,

- aby preskúmala, ako by sa dala upraviť politika v jednotlivých oblastiach tak, aby zohľadňovala **možnosť posilneného partnerstva**,
- **aby sa usilovala skoordinať** príspevky zo štrukturálnych fondov, sektorové programy a programy rozvoja vidieka,
- **aby zhodnotila pokrok dosiahnutý v zjednodušení a decentralizácii spravovania štrukturálnych fondov v období rokov 2007 – 2013**, pričom by mala osobitnú pozornosť venovať tomu, či je administratívna záťaž primeraná druhu a veľkosti pomoci z fondov, ako aj následkom administratívnej záťaže pre miestne a regionálne orgány.

Skoordinovať proces európskej integrácie

Na to, aby sa zlepšilo európske riadenie a uskutočňovanie stratégií Spoločenstva, je nevyhnutná koordinovaná činnosť rôznych úrovní verejnej správy a koordinácia opatrení a nástrojov. Hospodárska kríza a konsenzus, pokiaľ ide o súrnu potrebu koordinovanej reakcie zo strany EÚ, zdôrazňujú základnú povahu koordinácie, no tiež poukazujú na pretrvávajúce ťažkosti pri realizácii takejto spoločnej akcie z dôvodu nedostatočnej koordinácie a chýbajúcej vzájomnej dôvery. **Kríza je preto pre proces európskej integrácie zaťažkovou skúškou.** Je dôležité, aby Európska únia bola schopná koordinovať politické opatrenia na podporu hospodárskej obnovy a navrhla vyváženejší spôsob, ako dosiahnuť trvalo udržateľný rozvoj a územnú súdržnosť vďaka spolupráci rôznych aktérov, priamemu zapojeniu miestnych a regionálnych orgánov a vytváraniu partnerstiev medzi verejným a súkromným sektorom²⁶. Mechanizmy európskej integrácie vytvorené metódou Spoločenstva a prostredníctvom medzivládnej spolupráce musia byť koordinované na základe finančných, hospodárskych, sociálnych a územných nástrojov hospodárskej obnovy Európy a musia sa opierať o lepšiu koordináciu opatrení v rámci krízového riadenia (väčšia pružnosť v rámci európskych štrukturálnych fondov, Európsky fond na prispôbenie sa globalizácii, podpora zo strany EIB atď.) a opatrení zameraných na hľadanie východiska z krízy (inovačná politika, priemyselná politika atď.)²⁷.

Metóda Spoločenstva môže najlepšie zabezpečiť uplatňovanie viacúrovňového riadenia v praxi.

Už niekoľko rokov sa však v oblastiach, v ktorých má Európska únia len koordinačné alebo podporné právomoci používa aj otvorená metóda koordinácie, ktorá dopĺňa, a nijako nespochybňuje, prevládajúcu metódu Spoločenstva založenú na inštitucionálnom trojuholníku a výlučnom práve Komisie iniciovať legislatívne návrhy. Ak by sa otvorená metóda koordinácie uplatňovala v konkrétnych prípadoch, poskytla by možnosť v súlade so zásadou subsidiarity podporiť spoluprácu, podeliť sa o osvedčené postupy a dohodnúť sa na spoločných cieľoch a usmerneniach pre členské štáty.

Otvorená metóda koordinácie však vzhľadom na svoje počiatočné ciele nepriniesla zatiaľ očakávaný efekt a ukázalo sa, že pre regionálne a miestne orgány je neuspokojivým riešením, pretože nie sú v dostatočnej miere zapojené. Tieto sa naopak nazdávajú, že by sa mala rozšíriť na ďalšie oblasti činnosti, a to pod podmienkou, že sa stane inkluzívnejšou.

VI. Platforma Výboru regiónov na monitorovanie Lisabonskej stratégie

- Výbor regiónov zriadil v roku 2006 platformu na monitorovanie Lisabonskej stratégie, ktorá dnes zahŕňa viac než sto regiónov a miest z 26 členských štátov. Táto sieť zameraná na výmenu informácií a hodnotenie monitoruje zapojenie regionálnej a miestnej úrovne do realizácie Lisabonskej stratégie a jej prepojenie s kohéznou politikou.

²⁶ Závery európskeho summitu regiónov a miest, Praha, 5. – 6. marca 2009 (CdR 86/2009 fin).

²⁷ Závery európskeho summitu regiónov a miest, Praha, 5. – 6. marca 2009 (CdR 86/2009 fin).

- Vo svojej správe „Dosahovanie lisabonských cieľov prostredníctvom koordinovanej a integrovanej územnej politiky“ zdôrazňuje, že všetky príslušné úrovne verejnej správy musia výrazne zlepšiť zosúladenie a prepojenosť svojich politických programov a že je nevyhnutné rozšíriť paletu právnych nástrojov.
- Na európskom summite regiónov a miest 5. a 6. marca 2009 v Prahe rozbehol Výbor regiónov proces konzultácie zameraný na budúcu stratégiu pre rast a zamestnanosť s cieľom umožniť regionálnym a miestnym orgánom, aby sa zapojili do jej prípravy (www.lisbon.cor.europa.eu).
- V snahe zlepšiť rámcové podmienky pre podniky, a najmä pre malé a stredné podniky, by chcel Výbor regiónov vytvoriť nové ocenenie, ktoré by sa udeľovalo najpodnikavejším regiónom v Európskej únii. **Ocenenie „Európsky región podnikania“ sa bude udeľovať každoročne** a bude nabádať regióny k dlhodobému strategickému plánovaniu trvalo udržateľných hospodárskych a sociálnych reforiem, ktoré by mali širokú podporu obyvateľstva a miestnych zainteresovaných strán.
- Výbor regiónov by aj touto cestou chcel podporiť vytvorenie novej stratégie pre rast a zamestnanosť po skončení Lisabonskej stratégie a zároveň rozšíriť na miestnej a regionálnej úrovni desať zásad iniciatívy Európskej únie „Small Business Act“.

Lisabonská stratégia očividne nie je dostatočne skordinovaná a stále je pre ňu príznačný postup výlučne „zhora nadol“. Táto paradoxná situácia, na ktorú upozornila platforma VR na monitorovanie Lisabonskej stratégie, svedčí o tom, že regionálne a miestne orgány neboli v dostatočnej miere do stratégie zapojené, a poukazuje na nevyhnutnosť vytvoriť decentralizovanejšiu stratégiu Spoločenstva pre rast a zamestnanosť, ktorá by spočívala na potenciáli regiónov a miest, ktoré sa z hľadiska svojich právomocí najviac zasadzujú za inováciu, výskum a vzdelávanie v Európe²⁸.

Súčasťou hospodárskej obnovy Európy je aj realizácia cieľov iniciatívy „Small Business Act“ pre Európu, ktorý by mal byť predmetom partnerstiev s miestnymi a regionálnymi samosprávami²⁹.

S cieľom zaviesť viacúrovňové riadenie do praxe Výbor regiónov:

sa zaväzuje,

- že bude uvažovať o možnostiach, ako **otvorenú metódu koordinácie uplatniť na miestnej a regionálnej úrovni**, a že určí, v ktorých oblastiach činnosti Spoločenstva by bola otvorená metóda koordinácie najvhodnejšia pre regionálne a miestne orgány, pričom bude najmä uvažovať o prísťahovaleckej a imigračnej politike, o politike inovácie a politike v oblasti vzdelávania,

²⁸ Združenie EURO CITIES rozvíja s podporou Európskej komisie prostredníctvom 6. rámcového programu pre výskum a technický rozvoj projekt, ktorý uľahčuje výmenu osvedčených postupov, expertízu a uplatnenie v oblasti trvalo udržateľného rozvoja miest.

²⁹ Stanovisko Výboru regiónov na tému „Najskôr myslieť v malom – iniciatíva „Small Business Act“ pre Európu“, 12. a 13. februára 2009 (CdR 246/2008 fin).

- že v marci 2010 predloží Európskej rade **výsledky konzultácie regionálnych a miestnych orgánov v súvislosti s budúcnosťou stratégie pre rast a zamestnanosť**,

žiada

- členské štáty, aby otvorenú metódu koordinácie podporovali prostredníctvom **regionálnych alebo miestnych akčných plánov a** na druhej strane aby boli vďaka nej regionálne a miestne plány viac zohľadňované v rámci národných plánov a aby sa stala predmetom písomných dohôd medzi viacerými úrovňami; žiada preto Európsku komisiu, aby v rámci monitorovania otvorenej metódy koordinácie uznala existenciu regionálnych a miestnych kontaktných pracovísk,

vyzýva Komisiu a členské štáty,

- aby v spolupráci s regionálnymi a miestnymi orgánmi **prepracovali otvorenú metódu koordinácie tak, aby sa stala inkluzívnejšou** vďaka vytvoreniu **ukazovateľov participatívneho riadenia a územných ukazovateľov**³⁰,
- aby v úzkej spolupráci s regionálnymi a miestnymi orgánmi zistili, **s akými prekážkami v rámci jednotného trhu sa v súčasnosti stretávajú regióny, mestá a obce**, a našli vhodné riešenia, ako prispôsobiť jednotný trh súčasnej hospodárskej a sociálnej situácii,
- aby vhodným spôsobom zapojili miestne a regionálne orgány do revízie Lisabonskej stratégie na obdobie po roku 2010.

Vypracúvať integrované politické opatrenia

Integrovaný prístup je zárukou účinnosti spoločnej politiky. Zahŕňa vertikálny rozmer, ktorého predpokladom je lepšia koordinácia a spolupráca medzi jednotlivými stupňami verejnej správy, a horizontálny rozmer, ktorý si vyžaduje koherentné uskutočňovanie politiky v jednotlivých sektoroch, aby sa dosiahol trvalo udržateľný rozvoj a zabezpečila súčinnosť s ostatnými dôležitými oblasťami politiky Európskej únie.

V tejto súvislosti je pre budúcnosť európskej politiky nevyhnutné usilovať sa o dosiahnutie územnej súdržnosti ako jedného z cieľov Spoločenstva. Oblasť pôsobnosti územnej súdržnosti by

30

„Presadzuje, aby sa vyvinuli nové nástroje a najmä ukazovatele v závislosti od potrieb súvisiacich s implementáciou územnej súdržnosti, a to tiež prostredníctvom analýz týkajúcich sa úrovni nižších než regióny“. Stanovisko Výboru regiónov „Zelená kniha o územnej súdržnosti“ (CdR 274/2008) fin.

„Na vývoj primeraných regionálnych stratégií a politických opatrení reagujúcich na danú situáciu sa musia určiť vhodné ukazovatele, ktoré by umožnili, aby verejné opatrenia brali do úvahy územné rozdiely (napr. disponibilný príjem na obyvateľa na zohľadnenie prevodov ako doplnok k HDP na obyvateľa, príjmy z daní), prístup k rôznym službám (doprava, rozvod energií, zdravotníctvo, vzdelávanie), demografická štruktúra a štruktúra osídlenia (údaje o rozložení obyvateľstva, úrovni starnutia a miere závislosti) alebo dokonca vytvorenie komplexného indexu ľudského rozvoja.“ Stanovisko na tému „Zelená kniha o územnej súdržnosti“ (CdR 274/2008) fin.

mala totiž zhŕňať tri aspekty: prvý aspekt je nápravný, ktorého cieľom je zmenšiť existujúce rozdiely a zaručiť rovnaký prístup k základným verejným službám pre všetkých občanov nezávisle od ich miesta bydliska, druhý aspekt je preventívny, ktorý by mal zlepšiť koherentnosť sektorových politík, ktoré majú územný dosah a snažiť sa v každom prípade posilniť vlastné prostriedky najviac znevýhodnených regiónov s cieľom udržať obyvateľstvo v týchto oblastiach, a tretí aspekt je iniciátorský a zameriava sa na zlepšenie územnej integrácie prostredníctvom podpory spolupráce.

Územná súdržnosť, ktorá sa vďaka Lisabonskej zmluve stáva spoločnou oblasťou právomocí Európskej únie a členských štátov, musí byť prítomná vo všetkých sektorových politikách a stať sa stelesnením viacúrovňového riadenia. Mestská verejná správa je ďalšou nevyhnutnou podmienkou úspešnej realizácie stratégií v oblasti trvalo udržateľného rozvoja v mestských oblastiach, nielen preto, aby sa skoorinovali jednotlivé úrovne riadenia, ale tiež preto, aby sa mohli zapojiť miestni aktéri. Mestská verejná správa sa v rámci integrovaného prístupu musí zaoberať tromi piliermi trvalo udržateľného rozvoja: životným prostredím, hospodárstvom a sociálnymi otázkami, aby sa zabezpečila skutočná sociálna a územná súdržnosť. Pre podporu integrovaného a koherentného prístupu sú dôležité aj ďalšie oblasti spoločnej politiky. Vidiecke oblasti by si zároveň mali vypracovať integrované stratégie založené na viacúrovňovom riadení, zamerané na podporu trvalo udržateľného rozvoja a konkurencieschopnosti. V týchto stratégiách by boli zahrnuté opatrenia na vyrovnanie sa s prírodnými znevýhodneniami, ktorým čelia tieto územia, ako aj opatrenia na odstránenie rozdielov medzi nimi a mestskými oblasťami.

VII. Integrovaná námorná politika Európskej únie

- Vytvorenie integrovanej námornej politiky Európskej únie je jedným z mála príkladov na európskej úrovni, ako sa možno spoločne zaoberať viacerými sektorovými politikami na základe typológie územia. Tento proces, ktorý sa začal vypracovaním zelenej knihy v roku 2006 a neskôr aj modrej knihy, ukázal silné zapojenie zainteresovaných regionálnych a miestnych aktérov s cieľom dospieť k integrovanej správe morských oblastí. Doprava, životné prostredie, energia z obnoviteľných zdrojov a hospodársky rozvoj predstavujú len niekoľko oblastí, ktorých sa týka táto politika, ktorá vzišla z ambície horizontálne zahrnúť požiadavky z hľadiska trvalo udržateľného rozvoja a bezpečnosti morí, ktoré boli napokon uznané ako základné prírodné a hospodárske zdroje európskeho kontinentu.
- Táto ambícia sa musí opierať o vhodné opatrenia, ktoré stmelujúci účinok integrovaného chápania námornej politiky ešte posilnia. V tejto súvislosti sa Výbor regiónov domnieva, že je nevyhnutné preskúmať možnosti revízie finančného systému EÚ s cieľom vytvoriť jediný zjednodušený systém pre všetky alebo väčšinu otázok v oblasti námornej politiky v rámci európskeho pobrežného a ostrovného fondu, a vytvoriť Európsku námornú platformu, ktorá by združovala aj miestne a regionálne orgány a zainteresovaných aktérov a slúžila ako prostriedok na zhromažďovanie odborných poznatkov a výmenu osvedčených postupov.

Zoptimalizovať posilnenú kultúru konzultácií

Od roku 2002 sa rozvinula kultúra konzultácií, ktoré odporúčala už Biela kniha o európskom riadení. Ako sa v nej uvádza, dobrá konzultácia v počiatočnej fáze môže pomôcť vytvoriť lepšiu legislatívu, ktorá bude prijatá rýchlejšie a ktorá sa bude dať ľahšie zaviesť a dodržiavať.

Dialóg medzi Európskou komisiou a zainteresovanými stranami skôr, než sa predložia návrhy a prijímajú politické iniciatívy, môže mať rôzne podoby:

- konzultácia v rámci legislatívneho procesu, najmä Výboru regiónov ako inštitucionálneho zástupcu miestnych a regionálnych orgánov,
- sektorové mechanizmy konzultácie, ktoré zohľadňujú špecifické podmienky zásahu Európskej únie v rôznych oblastiach činnosti,
- zavedenie koherentného konzultačného rámca a minimálnych noriem pre konzultácie,
- štruktúrovaný dialóg so združeniami miestnych a regionálnych samospráv.

Scieľom zaviesť viacúrovňové riadenie do praxe Výbor regiónov:

sa zaväzuje,

- že bude **formou štruktúrovaného dialógu** rozvíjať spoluprácu s Európskou komisiou a európskymi a národnými združeniami miestnych a regionálnych samospráv v prípravnej fáze legislatívneho pracovného programu Európskej komisie,
- spolupracovať s ostatnými inštitúciami EÚ na rozvoji efektívneho hodnotenia vplyvu ich činností, s cieľom posilniť svoju úlohu poradného orgánu v rámci zmlúv a preukázať prínos, ktorým prispieva k rozhodovaciemu procesu EÚ,

žiada Európsku komisiu,

- aby **informovala o tom, ako boli zohľadnené** jeho politické odporúčania, formou otázok podaných ústne aj písomne.

Lepšia tvorba právnych predpisov

Koordinácia legislatívneho procesu, navrhovaná v akčnom programe Lepšia tvorba právnych predpisov, ktorú podporuje aj rovnomená medziinštitucionálna dohoda prijatá Európskym parlamentom, Radou a Európskou komisiou v roku 2003, by mala plne zohľadňovať prínos miestnych a regionálnych orgánov, ako aj právnych a politických nástrojov odporúčaných v stratégii na zlepšenie právnych predpisov.

Interné opatrenia a mechanizmy Spoločenstva umožňujú už v súčasnej situácii, kým vstúpi do platnosti Lisabonská zmluva, **zaviesť zosúladený a koordinovaný postup monitorovania a kontroly rešpektovania zásady subsidiarity**. V niektorých členských štátoch sa okrem toho začal proces vnútorných reforiem, ktorý konsoliduje činnosť regionálnych zhromaždení s legislatívnou právomocou prostredníctvom mechanizmov odporúčaných v protokole o uplatňovaní zásad

subsidiarity a proporcionality, ktorý je súčasťou Lisabonskej zmluvy, aby konali ako jedna zo zložiek parlamentného systému vo svojej krajine alebo ako komora národného parlamentu. Táto tendencia by sa v súlade s ústavnými štruktúrami jednotlivých štátov mala rozšíriť.

Okrem toho treba posilniť schopnosť miestnych a regionálnych orgánov pochopiť právne predpisy Spoločenstva, aby sa **zlepšila právna istota v Európskej únii a uľahčila správna transpozícia právnych predpisov Spoločenstva**. V tejto súvislosti potreba lepšie zapojiť regionálne a miestne orgány vychádza zo skutočnosti, že účinky smernice alebo nariadenia Spoločenstva môžu byť v jednotlivých členských štátoch podstatne odlišné, v závislosti od vnútorného územného rozdelenia každej krajiny, od toho, do akej miery sú regionálne a miestne orgány nezávislé a aký je rozsah ich právomocí. Ťažkosti, ktoré vyvstali pri transpozícii smernice o skládkach odpadov³¹ a smernice o zadávaní verejných zákaziek na dodávku tovaru, verejných zákaziek na práce a verejných zákaziek na služby³², sú jasnými príkladmi toho, že je dôležité zapájať regionálne a miestne orgány do navrhovania legislatívy Spoločenstva počas celého procesu³³.

Hodnotenia vplyvu návrhov právnych predpisov sú významným nástrojom na zlepšenie právnych predpisov Spoločenstva. Hodnotenie by sa malo zaoberať vykonávaním a presadzovaním legislatívy. V tejto súvislosti je veľmi dôležité zabezpečiť, aby v hodnotení, ktoré vypracuje Komisia, získalo územné hľadisko nového právneho predpisu centrálnu postavenie. Útvary Komisie by mali už v ranom štádiu objasniť dosah nového predpisu na regióny a obce, aby bolo možné správne zhodnotiť jeho územný dosah. Výbor regiónov môže v tejto oblasti zohrávať významnú úlohu.

VIII. Sieť Výboru regiónov na monitorovanie subsidiarity: dôležitý nástroj na posilnenie demokratickej zodpovednosti a zapojenia v rámci legislatívneho procesu Európskej únie

- Cieľom zásady subsidiarity je zabezpečiť, aby sa rozhodnutia v oblastiach, ktoré nie sú výlučnými právomocami Spoločenstva, prijímali na najvhodnejšej úrovni správy. Preto treba v týchto oblastiach vykonávať kontroly, aby sa zabezpečilo, že činnosť Spoločenstva je oprávnená so zreteľom na iné možnosti na vnútroštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni.
- Sieť na monitorovanie subsidiarity, ktorú zriadil Výbor regiónov, má v súčasnosti 96 členov (miestne a regionálne orgány, národné a regionálne parlamentné zhromaždenia, združenia miestnych a regionálnych samospráv) a uskutočňuje konzultácie on-line na svojej internetovej stránke. Jej cieľom je:

³¹ Smernica 1999/31/ES Rady z 26. apríla o skládkach odpadov, Ú. v. ES L 182, 16.7.1999, s. 1 – 19; Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/12/ES z 5. apríla 2006 o odpadoch, Ú. v. EÚ L 114, 27.4.2006, s. 9 – 21.

³² Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/18/ES z 31. marca 2004 o koordinácii postupov zadávania verejných zákaziek na práce, verejných zákaziek na dodávku tovaru a verejných zákaziek na služby, Ú. v. EÚ L 134, 30.4.2004, s. 114 – 240.

³³ Európsky inštitút verejnej správy (EIPA) bol poverený vypracovaním štúdie na tému „vplyv práva Spoločenstva na miestnu úroveň“, ktorá sa zameria najmä na tieto dva prípady. Výsledky štúdie budú predložené skupine na najvyššej úrovni pre riadenie a Európsku úniu počas švédskoho predsedníctva v októbri 2009.

- *Organizovať konzultácie s partnermi siete* v súvislosti s dokumentmi a návrhmi Európskej komisie, ktoré sa zaoberajú analýzou uplatňovania zásad subsidiarity a proporcionality a hodnotením dosahu navrhovaných opatrení. Sieť takto uľahčuje komunikáciu medzi regionálnymi a miestnymi orgánmi a Výborom regiónov v súvislosti s európskym legislatívnym procesom,
- *Slúžiť ako zdroj informácií*, ktorý umožňuje regionálnym a miestnym samosprávam rýchlejšie získať informácie o EÚ, ktoré ich zaujímajú a predstavuje ďalší prostriedok, ako môžu vyjadriť svoj názor,
- *Pomáhať Výboru regiónov rozširovať svoju konzultačnú základňu* tým, že mu poskytuje možnosť nadviazať kontakty s politickými a administratívnymi štruktúrami európskych regiónov a miest a tieto prostriedky dáva k dispozícii jeho spravodajcom,
- *Zapojiť v budúcnosti členov siete na monitorovanie subsidiarity* do štúdií územného dosahu návrhov Komisie, a to už v ranom štádiu prípravy legislatívnych návrhov.

S cieľom zaviesť viacúrovňové riadenie do praxe Výbor regiónov:

sa zaväzuje,

- že sa viac zapojí do procesu dosledovania **akčného plánu Lepšia tvorba právnych predpisov a bude rozvíjať svoje interné politické postupy** a konzultácie prostredníctvom interaktívnych platforiem, ktoré mu umožnia získať spoľahlivé informácie o tom, ako sa pri príprave legislatívnych návrhov zohľadňuje miestny a regionálny rozmer,
- že počas celého legislatívneho procesu bude **upevňovať svoje medziinštitucionálne vzťahy** s Radou, Európskou komisiou a Európskym parlamentom,
- **spolu s národnými parlamentmi a regionálnymi zhromaždeniami s legislatívnou právomocou rozvinie modus operandi**, ktorý zabezpečí, že sa na názory regionálnych a miestnych samospráv vo všetkých členských štátoch bude prihliadať, či už vo fáze *ex ante* alebo v rámci systému včasného varovania³⁴,
- že sa bude podieľať na **práci skupiny na vysokej úrovni zloženej z nezávislých zainteresovaných strán a zameranej na zníženie administratívnej záťaže**, vyjadrí sa k návrhom, ktoré budú predložené a bude uvažovať o zriadení skupiny na vysokej úrovni zloženej zo zástupcov územných samospráv,

³⁴

Konferencia európskych regionálnych legislatívnych zhromaždení (CALRE) vytvorila sieť odborníkov a politikov zameranú na sledovanie uplatňovania zásady subsidiarity.

žiada,

- aby bol k **medziinštitucionálnej dohode o lepšej tvorbe právnych predpisov**, ktorú uzavreli Európsky parlament, Rada a Európska komisia, pripojený protokol o dohode s Výborom regiónov o zavedení určitých hodnotiacich, a najmä konzultačných, mechanizmov,

žiada Európsku komisiu,

- aby pokračovala v úsilí o **zjednodušenie právneho prostredia**, najmä prostredníctvom kohéznej politiky, a aby sa v rámci národných akčných plánov v oblasti zjednodušenia právnych predpisov zohľadnil regionálny aspekt,
- aby **regionálnym a miestnym orgánom zabezpečila jednoduchší prístup** ku komitologickému postupu a kontakt so skupinami odborníkov, ktorí majú na starosti uplatňovanie akčného plánu Lepšia tvorba právnych predpisov³⁵³⁶,

vyzýva členské štáty,

- aby vytvorili systém konzultovania regionálnych a miestnych orgánov s cieľom **uľahčiť transpozíciu európskej legislatívy**,
- aby zaručili, že sa pri transpozícii a implementácii európskych právnych predpisov bude rešpektovať vnútroštátne rozdelenie právomocí,
- aby v rámci Rady Európy pokračovali v činnosti v súvislosti s návrhom charty regionálnej demokracie.

Vyhodnocovať územný dosah činnosti Spoločenstva

Hodnotiace mechanizmy umožňujú zistiť, či sa rozhodnutia prijímajú a uplatňujú na správnej úrovni, pomáhajú zvoliť vhodné politické nástroje a vymedziť oblasť a intenzitu zásahu Spoločenstva. Veľkou úlohou bude vymedziť pojem územného dosahu, určiť spoločné ciele, ktoré by sa mohli prispôbiť špecifickej situácii jednotlivých územných celkov a vytvoriť dobré kvantitatívne a kvalitatívne ukazovatele. Takýmto spôsobom môže zásada územnej súdržnosti nadobudnúť konkrétny obsah.

---

35 Správa zo seminára na vysokej úrovni o verejnej správe na miestnej úrovni (Biarritz, 14. – 16. septembra 2008).

36 Kongres európskych regiónov s legislatívnymi právomocami (REGLEG) organizuje výmenu osvedčených postupov používaných pri účasti expertov zastupujúcich regióny s legislatívnou právomocou v rámci komitologického postupu a práce skupín odborníkov Komisie, ako aj pracovných skupín Rady.

S cieľom zaviesť viacúrovňové riadenie do praxe Výbor regiónov:

sa zaväzuje,

- že bude **viac spolupracovať s Európskou komisiou v rámci uplatňovania dohody o spolupráci**, aby jej mohol odovzdávať odôvodnené názory regionálnych a miestnych samospráv týkajúce sa analýzy dosahu návrhov Komisie v ranom štádiu legislatívneho procesu,
- že s pomocou výboru Európskej komisie, ktorý sa zameriava na analýzu dosahu, zriadi **skupinu odborníkov na vysokej úrovni poverenú hodnotením územného dosahu dôležitých politických opatrení Spoločenstva**, aby sa mohli zaviesť opatrenia, ktoré by pomohli zlepšiť právne predpisy, zjednodušiť administratívne postupy a získať pre politiku Spoločenstva väčšiu podporu občanov,

odporúča,

- aby sa **analýzy územného dosahu vykonávali systematicky**, vďaka tomu, že sa ešte pred prijatím politického rozhodnutia zapoja do tohto procesu rôzni zainteresovaní aktéri v snahe pochopiť, aké hospodárske, sociálne a environmentálne dôsledky budú mať dané legislatívne ako aj nelegislatívne návrhy Spoločenstva pre regióny a mestá,
- posilniť mechanizmy hodnotenia územného dosahu v prípade, že v **priebehu legislatívneho procesu boli k pôvodnému návrhu navrhnuté podstatné zmeny**,
- zjednodušiť podmienky **hodnotenia ex post**, aby sa miestny a regionálny dosah niektorých smerníc, prípadne transpozícia, ako aj vykonávanie európskych legislatívnych aktov na miestnej a regionálnej úrovni mohli preskúmať a zohľadniť v hodnotiacej správe Komisie,
- zabezpečiť, aby **štatistiky EÚ a jednotlivých štátov** odrážali rozmanitosť daného územia, aby sa dosah politických opatrení na tieto územia mohol zistiť s väčšou presnosťou,

žiada Európsku komisiu,

- aby medzi **ukazovatele**, podľa ktorých hodnotí pokrok dosiahnutý v niektorých kľúčových oblastiach európskej politiky, zaradila aj premennú veličinu viacúrovňového riadenia, aby sa mohol vyhodnotiť skutočný dosah činnosti Spoločenstva, a v tejto súvislosti zdôrazňuje, že je potrebné **posilniť regionálny a miestny rozmer v hodnoteniach vnútorného trhu**.

Rozvinúť potenciál územnej spolupráce

Na to, aby sa mohli dosiahnuť ciele hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti, je nevyhnutné posilniť územnú spoluprácu. V nasledujúcich rokoch bude treba vo veľkej miere podporovať možnosti vytvárať partnerstvá (vertikálne aj horizontálne), a to na základe politického, právneho a finančného rámca nadnárodnej spolupráce, vďaka ktorému bude môcť vzájomne spolupracovať viacero územných celkov z rôznych európskych štátov.

Táto spolupráca umožňuje totiž v rámci istého zemepisného ohraničenia politickým orgánom a rôznym úrovňam verejnej správy spolupracovať a presadzovať spoločné záujmy, a vďaka využívaniu spoločných zdrojov a schopností zlepšovať životné podmienky obyvateľstva v danej oblasti.

Perspektíva posilnenia úlohy európskeho zoskupenia územnej spolupráce a revízia nariadenia, ktoré sa ho týka, podnecujú Výbor regiónov k tomu, aby sformuloval niekoľko návrhov, ako zlepšiť prínos tohto nástroja.

IX. Európske zoskupenie územnej spoluprácu (EZÚS)

- EZÚS je nový právny nástroj Spoločenstva (nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006), ktorého úlohou je ustáliť územnú spoluprácu medzi rôznymi úrovňami riadenia, a to aj za hranicami štátov, a ktorý je mimoriadne dôležitý z hľadiska posilnenia politiky územnej súdržnosti. V Európe už bolo vytvorených šesť zoskupení EZÚS a v súčasnosti vzniká asi tridsať ďalších.
- Viacúrovňové riadenie je základným kameňom a cieľom myšlienky vzniku, vytvárania a riadenia EZÚS. EZÚS totiž umožňuje podľa premenlivého inštitucionálneho kľúča zoskupiť orgány verejnej správy na základe ich úrovne právomocí a podporovať rozšírené partnerstvo so sociálno-hospodárskymi aktérmi. Podľa doterajších skúseností sa zoskupenia EZÚS môžu uplatniť v rôznych oblastiach: od zdravotníctva až po civilnú ochranu, od hospodárskeho rozvoja po ochranu a podporu prírodných zdrojov, od vzdelávania až po politiku v oblasti výskumu a inovácie atď.
- Výbor regiónov sa spolu s miestnymi a regionálnymi samosprávami, Európskou komisiou, Európskym parlamentom a členskými štátmi usiluje čo najlepšie využiť potenciál tohto nástroja a uľahčiť vytvorenie verejného priestoru pre informácie, analýzu, výskum a výmenu poznatkov a skúseností.

Vnútoraná stratégia Európskej únie sa zameriava aj na vytváranie makroregiónov. Tento novátorský prístup si však vyžaduje veľkú koherentnosť z hľadiska koncepcie a začlenenia do procesu európskej integrácie a musí sa nevyhnutne opierať o viacúrovňové riadenie, ktoré prináša nový typ partnerstva zblížujúci strategické postupy vnútornej a vonkajšej politiky EÚ. Ponaučenia zo stratégie pre Pobaltie a zo stratégie pre oblasť Dunaja, ktorá sa čoskoro rozbehne, ako aj možnosti vyplývajúce z akčného plánu širšieho susedstva zameraného na najvzdialenejšie regióny podstatnou mierou

pomôžu zistiť, aký význam majú tieto regióny z hľadiska európskeho riadenia, rozvoja územnej spolupráce a cieľa územnej súdržnosti.

X. Stratégia pre Pobaltie

- Cieľom stratégie pre Pobaltie je obnoviť spoluprácu v oblasti Baltického mora v snahe zlepšiť v tomto regióne stav životného prostredia, podporovať trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, zlepšiť prístupnosť a zvýšiť úroveň bezpečnosti. Táto integrovaná a participatívna stratégia, ktorá sa práve pripravuje, je príkladom politiky zameranej na viacero oblastí, ktorú vykonáva viacero aktérov a ktorá sa sústreďuje na jeden európsky makroregión. Stratégia by mala obsahovať rôzne programové a finančné línie na európskej, štátnej a na nižšej ako celoštátnej úrovni s možnosťou použiť ako referenčný rámec programy kohéznej politiky.
- Úspech tejto stratégie bude závisieť od spôsobu riadenia. Jej vytvorenie si totiž vyžaduje viacúrovňový prístup a posilnenú spoluprácu medzi európskou, celoštátnou, regionálnou a miestnou úrovňou, ako aj na cezhraničnej úrovni a medzi verejným a súkromným sektorom³⁷.

S cieľom zaviesť viacúrovňové riadenie do praxe Výbor regiónov:

sa zaväzuje,

- že vyhodnotí prínos **stratégií vytvárania makroregiónov** na základe zapojenia regionálnych a miestnych orgánov do ich navrhovania, prípravy, uskutočňovania a hodnotenia, ale aj do informovania občanov, ako aj do akčných plánov, a v takom prípade bude vyžadovať, aby boli z rozpočtu Spoločenstva vyčlenené dostatočné prostriedky na financovanie potrebných zdrojov a mechanizmov,
- že bude spolupracovať s Európskou komisiou, členskými štátmi a ostatnými zainteresovanými inštitúciami v snahe **intenzívnym úsilím v oblasti komunikácie a pomocou v teréne podporiť vytváranie nových zoskupení EZÚS**, ako aj výmenu osvedčených postupov medzi zoskupeniami, ktoré už existujú,
- že pomôže pri prípadnej **revízii nariadenia (ES) č. 1082/2006 o EZÚS**, prostredníctvom poznatkov a skúseností svojej skupiny expertov, najmä s cieľom viac zapojiť sociálno-hospodárskych partnerov, uľahčiť vytváranie EZÚS na vonkajších hraniciach EÚ, zabezpečiť pružnejšie postupy zavádzania, zabezpečiť zmienku v najdôležitejších európskych legislatívnych textoch, ktorých sa cezhraničný aspekt týka (napríklad cezhraničná zdravotná starostlivosť), navrhnúť primerané stimuly, vrátane právnych, hospodárskych a finančných, či už na európskej úrovni alebo na úrovni jednotlivých štátov, a presadzovať tento nástroj v právnom poriadku Spoločenstva v Európe,

³⁷

Stanovisko Výboru regiónov na tému „Úloha miestnych a regionálnych orgánov v novej stratégii pre Pobaltie“ (CdR 381/2008 fin).

odporúča,

- aby boli **pre tri aspekty územnej spolupráce vyčlenené dodatočné prostriedky**, pretože územná spolupráca je nepopierateľne veľkým prínosom pre proces európskej integrácie,

žiada

- Európsku komisiu, aby vo svojej nasledujúcej správe o **hodnotení/revízií nariadenia o EZÚS** uviedla, akým spôsobom by sa podľa jej názoru mohol tento právny nástroj plne využiť,
- Európsku komisiu a členské štáty, aby sa usilovali **zlepšiť informovanosť o tomto nástroji** tak, že podstatnou mierou zintenzívnia interné informačné úsilie v rámci generálnych riaditeľstiev a ministerstiev, pričom vyzdvihnú prínos EZÚS,
- členské štáty, aby úzko spolupracovali s miestnymi a regionálnymi orgánmi pri vytváraní EZÚS, a umožnili tak týmto zoskupeniam rýchlo sa rozvíjať a realizovať v plnom súlade s formou a obsahom nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006.

Podporovať novátorské metódy riadenie založené na partnerstve

Hospodárske, technologické a spoločenské zmeny si vyžadujú, aby sa zmenil aj spôsob myslenia a postupy. **Metóda Spoločenstva by sa mala obohatiť o novátorské a experimentálne postupy, ktoré vychádzajú zo skúseností a poznatkov regionálnych a miestnych volených zástupcov, pretože najčastejšie práve oni uskutočňujú spoločnú politiku v praxi a uplatňujú legislatívu Spoločenstva.**

Experimentovanie je v tejto súvislosti jedným z nástrojov dobrej správy vecí verejných, ktorý umožňuje uskutočniť niektoré kroky v malej mierke, aby sa vyskúšali ich účinky, a ak sa osvedčia, rozšíriť ich vo väčšom rozsahu, a politickým činiteľom umožňuje prijímať rozhodnutia na základe údajov, ktoré už boli overené z hľadiska územného dosahu.

Okrem toho vytváranie zmluvných vzťahov, ktoré malo v rámci regionálnej politiky Spoločenstva za následok skutočnosť, že si európske strategické priority osvojila vnútroštátna, regionálna a miestna úroveň, ako aj lepšiu koordináciu opatrení vo verejnom sektore a zlepšenie administratívnych kapacít, by sa malo rozšíriť aj na ďalšie oblasti európskej politiky.

S cieľom zaviesť viacúrovňové riadenie do praxe Výbor regiónov:

sa zaväzuje,

- že bude predkladať návrhy na podporu **experimentovania na miestnej a regionálnej úrovni** v určitých oblastiach činnosti Európskej únie, ako je stratégia pre rast a zamestnanosť, sociálna agenda, integračná politika, politika na podporu inovácie, kohézna politika, trvalo udržateľný rozvoj alebo civilná ochrana,
- že bude rozvíjať návrhy na činnosť, ktorá by mohla podporiť častejšie využívanie **metódy riadeného experimentovania**, s cieľom lepšie pochopiť dosah rozsiahlych reforiem spoločných politík, najmä spoločnej poľnohospodárskej politiky,
- že bude obhajovať možnosť uzatvárania zmlúv týkajúcich sa konkrétnych cieľov, o ktorých sa uvažovalo v roku 2001, a že navrhne úpravu politických a právnych aspektov ich realizácie napríklad prostredníctvom **pružných a diverzifikovaných tripartitných nástrojov**; pritom sa musí v plnom rozsahu rešpektovať najmä inštitucionálna a procedurálna autonómia členských štátov pri transpozícii a predovšetkým implementácii právnych predpisov Spoločenstva,

odporúča,

- **aby sa vytvorili európske územné dohody**, do ktorých by sa na báze dobrovoľnosti mohli zapojiť príslušné úrovne riadenia s cieľom upraviť realizáciu hlavných cieľov a politických priorít Európskej únie v partnerstve s miestnymi a regionálnymi orgánmi,³⁸
- aby boli do európskych územných dohôd zapojené niektoré inštitúcie alebo agentúry Európskej únie, národné orgány a jedna alebo viacero územných samospráv, a zakomponované politické ciele, ktoré sa majú dosiahnuť, ich realizácia prostredníctvom konkrétnych opatrení v príslušnom regióne, systém monitorovania a napokon **jasne určená rozpočtová štruktúra, do ktorej budú v potrebnej miere prispievať jednotlivé strany,**

vyzýva,

- aby sa úvahy o **otázke financovania európskych územných dohôd** zamerali na možnú synergiu na európskej úrovni medzi jestvujúcimi rozpočtovými položkami v príslušných oblastiach a štrukturálnymi fondmi a na miestnej, regionálnej a národnej úrovni na synergiu medzi dostupnými rozpočtovými položkami. Pritom by sa nemal vytvárať ďalší finančný nástroj regionálnej politiky Spoločenstva ani žiadať ďalšie finančné prostriedky na tento účel,

³⁸

Stanovisko Výboru regiónov „Vytvorenie európskych územných dohôd – návrh na preskúmanie tripartitných zmlúv a dohôd“
CdR 135/2006 fin.

- **územné samosprávy, ktoré sa chcú zapojiť do toho procesu, aby prejavili svoj záujem** v rámci konzultácií týkajúcich sa zavedenia bielej knihy do praxe.

5. Zavedenie bielej knihy do praxe a ďalšie kroky

Prostredníctvom tejto bielej knihy Výbor regiónov iniciatívne predstrel svoju koncepciu metódy Spoločenstva založenú na riadení, ktoré podporuje zapojenie územných samospráv do tvorby a realizácie politiky Spoločenstva. Táto predstava sa opiera o dobré výsledky, ktoré priniesla Biela kniha o európskom riadení, prijatá Komisiou v roku 2001 a poukazuje na problémy a výzvy súvisiace so spoločným riadením EÚ. Rozvoj európskej kultúry viacúrovňového riadenia je trvalou výzvou. VR bude preto pravidelne hodnotiť pokrok dosiahnutý pri realizácii a každé tri roky vydá správu o stave viacúrovňového riadenia v Európskej únii.

Výbor regiónov začne hneď po zverejnení bielej knihy proces konzultácií s inštitúciami Spoločenstva, aby sa mohli skonkretizovať predostreté návrhy a záväzky.

Zároveň tiež otvára proces všeobecných konzultácií, pomocou ktorých chce zozbierať názory rôznych orgánov, združení a zainteresovaných strán. Touto cestou vyzýva spomínaných aktérov, aby mu zaslali svoje pripomienky týkajúce sa optimálneho spôsobu uplatňovania viacúrovňového riadenia v Európe. Pripomienky možno zasielať do 30. novembra 2009 na adresu

Comité des Régions de l'Union européenne
Cellule de Prospective
Bureau VMA 0635
101 Rue Belliard
B-1040 Bruxelles / Brussel

alebo elektronickou poštou na adresu governance@cor.europa.eu³⁹

Výbor regiónov vypracuje na základe výsledkov všeobecných konzultácií a konzultácií s inštitúciami a zainteresovanými stranami akčný plán pre realizáciu svojich odporúčaní.

---

³⁹

Monitorovanie uplatňovania bielej knihy budú sprevádzať viaceré workshopy, ktoré v tejto súvislosti výbor usporiada: <http://www.cor.europa.eu/ateliers>.

V Bruseli 17. júna 2009

Predseda
Výboru regiónov

Luc Van den Brande

Generálny tajomník
Výboru regiónov

Gerhard Stahl

II. POSTUP

Názov	Biela kniha Výboru regiónov o viacúrovňovom riadení
Referenčné dokumenty	-
Právny základ	článok 265 ods. 5 Zmluvy o založení ES
Postup podľa VP	-
Dátum žiadosti Rady / Komisie	-
Dátum rozhodnutia predsedu / grémia	25. novembra 2008
Príslušná komisia	komisia pre ústavné záležitosti, európske riadenie a priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti
Spravodajcovia	Luc Van den Brande (BE/ELS), poslanec flámskeho parlamentu Michel Delebarre (FR/SES), starosta mesta Dunkerque
Analytická poznámka	Pracovné dokumenty CdR 371/2008 a CdR 371/2008 rev. 1
Prerokovanie v komisii	6. mája 2009
Dátum schválenia v komisii	6. mája 2009
Výsledok hlasovania v komisii	schválené väčšinou hlasov
Dátum schválenia na plenárnom zasadnutí	17. júna 2009
Predchádzajúce stanoviská výboru	Stanovisko Výboru regiónov „Balíček Lepšia právna regulácia 2005 a 2006“ (CdR 397/2006 fin) ⁴⁰ Stanovisko Výboru regiónov „Biela kniha o európskom riadení“ (CdR 103/2001 fin) ⁴¹ Stanovisko Výboru regiónov „Sledovanie plnenia Bielej knihy o európskom riadení“ (CdR 19/2003 fin) ⁴²

⁴⁰ Ú. v. EÚ C 305, 15.12.2007, s. 38.

⁴¹ Ú. v. ES C 192, 12.8.2002, s. 24.

⁴² Ú. v. EÚ C 256, 24.10.2003, s. 24.

EURÓPSKA ÚNIA

Výbor regiónov

Rue Belliard/Belliardstraat, 101 _ 1040 Bruxelles/Brussel _ BELGIQUE/BELGIË

Tel. +32 2/282 25 29 _ Fax +32 2/282 23 30

www.cor.europa.eu
